

MALMÖ HÖGSKOLA
FAKULTETEN FÖR
HÄLSA OCH SAMHÄLLE

GIRLS JUST WANNA HAVE FUN

TJEJERS RÄTT TILL TJEJGRUPPER

ELLINOR OLSSON
SOFIE BERGQVIST

GIRLS JUST WANNA HAVE FUN

GIRLS' RIGHT TO GIRLS GROUPS

ELLINOR OLSSON
SOFIE BERGQVIST

Olsson, E & Bergqvist, S. Girls just wanna have fun. Tjejers rätt till tjejgrupper. *Examensarbete i Socialt arbete 15 högskolepoäng*. Malmö högskola: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för individ, familj och omsorg, 2013.

The purpose of this essay is to examine how girls groups, particularly in school, can help girls with feelings of stress and pressure they can experience in their everyday life. We also want to examine how girls groups can be used, and explain why they should be held in school and not only in other organizations.

The information we've gathered comes from books and websites that cover the subject. In addition to this, we've also handed out surveys and implemented interviews with both younger girls with girls groups experience, a teacher and a youth recreation leader.

The theoretical aspect of this essay stems from two different theories: Labeling theory and Strain theory. Labeling theory emphasizes the fact that society often labels people who may or may not have a deviant behavior. Strain theory focuses on delinquency and deviant behavior that is the cause of pressure an individual in different ways can have in their life. These theories have been chosen to show the pressure and stress that girls can suffer from today.

Our research shows that girls have different problems today and that they do suffer from pressure and stress in different aspects, such as school, their home environment and personal problems. The information we've assembled shows that girls groups can be a part of the solution to these types of problems. By participating in these types of groups, with activities and talks about thoughts and emotions, the possibility of bullying and excluding behavior can be reduced.

The information in this essay comes mostly from Swedish references due to the fact that international references seemed to have a different angle on girls groups than we were looking for.

Through the creation of this essay, we've come to realize that girls groups doesn't exist in the school system and that we feel that it should be considered. Our hope for the future is that girls groups can be a part of the Swedish curriculum.

Keywords: Activities, bullying, deviant behavior, girls group, labeling, school, strain.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Bakgrund.....	5
2.1. Problemformulering.....	5
2.2. Syfte	6
2.3. Frågeställningar	6
2.4. Avgränsningar.....	6
3. Teori.....	7
3.1. Stämplingsteorin	8
3.2. Spänningsteorin; Strain theory.....	10
4. Metod.....	13
4.1. Kvalitativ ansats.....	13
4.2. Val av metod vid datainsamling	15
4.3. Presentation av material.....	15
4.4. Tillvägagångssätt	15
4.4.1. Vår arbetsfördelning	16
4.4.2. Vår kontakt med Etikrådet.....	16
4.5. Forskarrollen.....	17
4.6. Etiska överväganden	18
4.7. Reliabilitet och Validitet.....	19
5. Tidigare forskning.....	19
5.1. En tillbakablick	19
5.2. Dagens läge?	20
5.3. Tjejgrupper, hur?	20
5.4. Skolans värld.....	21
6. Resultat/Analys	22
6.1. Hur fungerar tjejgrupper?	22
6.1.1. Analys	26
6.2. Tjejgrupper i skolans värld	29
6.2.1. Analys	35
7. Slutdiskussion	39
7.1. Tjejgrupper generellt.....	39
7.2. Tjejgrupper i skolans värld	40
8. Slutsatser.....	42
7. Referenser	43
7.1. Böcker.....	43
7.2. Internetkällor.....	43
7.3. Intervjuer.....	44

8. Bilagor	45
8.1. Enkät 1	45
8.2. Enkät 2	47
8.3. Etikrådets svar.....	48

1. INLEDNING

För unga tjejer i skolålder kan det vara otroligt viktigt att passa in. Genom att göra som andra istället för att följa sin egen vilja riskerar man att bryta mot sina normer och moraler i rädsla av att bli utstött. Den press man kan uppleva från samhället, men även från familj, vänner och till och med från sig själv kan tära mycket och stjäla energi. Press på både vad gäller hur man ser ut, vilka kläder man väljer att bära och hur man presterar i skolan men kanske även på fritiden.

Mobbning kan vara en stor del av tjejers vardag, både att vara utsatta men även att själva utsätta andra för det, och just skolan är en vanlig arena för detta. Åsikter och tankar är viktiga att de överensstämmer med de andra tjejernas i klassen. Gemenskapen är det viktigaste, ibland till vilket pris som helst. Man kan lätt glömma vem man själv är. Detta kan skapa otrolig stress och psykisk påfrestning på tonårstjejerna. Ätstörningar, självskadebeteende, skolk men även annat kan bli till följd. Frågan är då om tjejgruppmöten hade kunnat vara till gagn för tjejerna när det kommer till att hantera dessa olika aspekter i livet?

Vad är då en tjejgrupp? Författarna Ulrika Eklund och Marcus Dahlberg skriver i sin bok ”Tjejgrupper-hur kan de göras bättre? Metoder för att utveckla kvaliteten” att en tjejgrupp går ut på att man i en grupp om endast tjejer, pratar om känslor, tankar och svårigheter samt utövar aktiviteter för att utvecklas och komma varandra och sig själv närmare. Tjejgruppen ska ha ett syfte och ett mål. Den ska ledas av antingen en eller två ledare och styras av de deltagande tjejernas intressen och behov. Vidare nämner de att tjejgruppen ska finnas till för att stötta tjejer, stärka deras hälsa och hjälpa dem på vägen in i vuxenlivet. Den kan även finnas till för något så enkelt som att tjejerna ska ha roligt (Eklund & Dahlberg, 2004).

Känslor hos tjejer kan uppfattas stormande överlag, men speciellt under tonårstiden. Det är mycket nytt som händer, både i kroppen men även runtomkring med till exempel skola, framtid och vänner. Sådant skulle man kunna ta upp i tjejgrupper för att visa på att det är okej att ha olika känslor och tankar kring livets alla aspekter. Det är olikheterna som gör en speciell och det är i olikheterna man bör se skönheten.

2. BAKGRUND

2.1. Problemformulering

Gunilla Laurin, författaren till boken ”Vart ska du gå, min lilla flicka” skriver att känslor som rädsla och ångest ofta kan dyka upp när livet saknar struktur (Laurin, 1996). Just högstadiet kan vara en sådan period, när mycket i livet förändras och därmed saknar struktur. Tjejerna under denna tid går från att anses vara flickor till

att utvecklas till unga kvinnor. Det kan vara en förvirrande tid för dem, inte minst förändringarna som sker inom dem, fysiskt och psykiskt. Laurin nämner det faktum att vi som barn har lättare att acceptera varandras olikheter, såsom storlek, hårfärg och så vidare, men att vi i tonåren börjar ifrågasätta dessa och därmed skapar en osäkerhet och ångest (Laurin, 1996). För att reda ut sådana här jobbiga känslor och tankar frågar vi oss om tjejgrupper hade kunnat hjälpa tjejerna med dessa delar, framförallt i skolan. Det är ju trots allt personerna i klassen man tvingas samarbeta och umgås med oavsett om man vill eller inte då skolan är obligatorisk.

Hur en tjejgrupp fungerar är inte alltid självklart. Ska tyngden ligga på samtalets kraft eller är det aktiviteter som kan få tjejer att trivas med varandra och samarbeta bättre?

2.2. Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka om tjejgrupper kan underlätta den stress och press tonårstjejer i främst högstadiet kan uppleva. Vi vill också visa på hur dessa tjejgrupper kan användas och förklara varför de eventuellt borde hållas i skolan och inte bara i andra organisationer/verksamheter.

2.3. Frågeställningar

- Är användandet av tjejgrupper en bra idé och hur kan man använda dem?
- Är tjejgrupper något som borde hållas i skolan och i så fall varför/varför inte?

2.4. Avgränsningar

Under detta arbetes gång har vi, förutom litteraturkällor, använt oss utav intervjuer för att få fram material. Dem vi valt att intervjua är tre grupper med sex gymnasietjejer i varje grupp. Grupperna kommer i texten benämnas som grupp 1, grupp 2 och grupp 3. Dem valde vi för att vi ville höra hur unga tjejer idag tänker kring tjejgrupper samt vad de har för erfarenhet i ämnet. Vi intervjuade också fritidsledaren på Tjejloftet, en fritidsgård i södra Sverige, för att få hennes expertis när det kommer till tjejgrupper. Hon kommer i arbetet kallas för fritidsledaren. Förutom dessa informanter har vi också använt oss utav redan insamlat material från en högstadielklass i södra Sverige där en utav oss genomfört tjejgruppmöten. Mer kring detta beskrivs under rubriken "Tillvägagångssätt". Materialet som insamlades var intervjuer med tre utav tjejerna för att ta reda på hur de upplevde mötena samt om de lärt sig något nytt efter att mötena var över. För att dölja tjejernas identitet har vi valt att döpa om dem till "Anna", "Sara" och "Lisa". Enkäter gjordes även med alla tjejerna i klassen. Vår sista informant var läraren i samma klass. Utav henne ville vi ha reda på om det skett någon förändring i klassen sedan mötena avslutats. Hon kommer benämnas som läraren.

Vi har resonerat som så att vi valt att plocka ut precis dem informanter som vi anser kan tillföra någon användbar information till arbetet. Vi funderade på att intervjua fler organisationsledare etc., men kom snabbt fram till konceptet att "mer är inte alltid bättre". Vi ville inte heller dra ner på antalet intervjuer eftersom vi anser att det kan vara bra att ha flera olika vinklar på ämnet. Alltså både de som precis upplevt det, de som kanske själva inte upplevt tjejgruppmöten men fortfarande är unga och har tankar kring det samt de som jobbar med tjejgrupper.

En annan avgränsning vi gjort är att hålla oss till endast tjejgrupper och inte killgrupper. Givetvis hade det varit intressant att ta reda på mer kring just killgrupper och även gå på djupet i detta ämne, men på grund utav att det är just tjejgrupper som vi har intresse av, samt att vi ser ett större behov att just unga tjejer får hjälp med mer personlighetsutvecklande övningar när de går i skolan, har vi valt att hålla oss till detta. Agneta Nilsson skriver i sin text "Elevhälsans uppdrag – främja, förebygga och stödja elevens utveckling mot målen", att de undersökningar som gjorts av Kungliga Vetenskapsakademin visar på att flickor mår sämre än pojkar och att de visar mer tecken på stress och nedstämdhet. Hon påpekar också att äldre barn mår sämre än yngre (Nilsson, 2012). Av denna anledning har vi valt att avgränsa oss till högstadieelever.

Varför har vi då valt att avgränsa oss till just skolan och inte tjejgrupper överlag i samhället? Den Kungliga Vetenskapsakademin nämner också att det finns ett samband mellan skolan och ungdomars hälsa. Det visar sig att flickors stress är en följd av individuella problem och skolrelaterad stress (Nilsson, 2012).

När det kommer till den litteratur vi samlat in till arbetet, har det varit väldigt svårt för oss att hitta relevant internationell information. Den internationell information vi dock stött på har inte behandlat ämnet tjejgrupper på samma sätt eller ur samma vinkel som vi tänkt oss. Ett exempel har varit tjejgrupper i Afrika med fokus på tjejer som till exempel blivit omskurna. Av denna anledning har vi varit tvungna att begränsa oss till svensk forskning.

3. TEORI

Vi har valt att skriva om stämplingsteorin. Vi anser att denna teori passar bra in på hur ungdomar och framförallt unga tjejer riskerar att bli placerade i olika fack beroende på hur de betar och klär sig. Man skulle kunna se skolan som en stor arena där oskrivna regler florerar och om man bryter dessa regler kan det uppstå mobbning och utfrysning som kan komma att förändra den unga tjejens självuppfattning till det sämre (Fritidsledaren, 2013).

Den andra teorin vi valt att skriva om kallas spänningsteorin, och främst Agnews generella teori. Spänning kan förekomma då det går dåligt på något område i livet, till exempel skola eller umgängeskrets. Kvinnor/tjejer reagerar på spänning genom ilska, rädsla och depression vilket kan leda till självskadebeteende. Spänning kan underlättas genom bland annat socialt stöd (Blomberg, 2010).

Spänningsteorin riktar sig främst åt brottslighet. Agnew utvecklade Mertons teori till en mer generell variant, där även avvikande beteende är en följd av spänning en individ kan uppleva i sin vardag. Avvikande beteende kan vara i form utav ökad alkoholkonsumtion, drogkonsumtion, skolk, mobbning och självskadebeteende (Lily et al, 2011). Det är detta vi har valt att fokusera oss på vad gäller tillämpningen av Spänningsteorin.

Båda teorierna riktar sig främst åt att förklara avvikandet hos människor i den kriminella världen samt människor med exempelvis alkohol- och narkotikamissbruk. Vi har valt att se teorierna ur ett generellt perspektiv, och därmed gjort det möjligt för oss att kunna applicera teorierna på alla människor i samhället, till exempel ungdomar i skolan.

3.1. Stämplingsteorin

Tanken om stämplingsteorin är influerad av flera olika stora sociologer såsom George H. Mead, Frank Tannenbaum, Edwin Lemert, Erving Goffman och Howard Becker (Hilte, 1996). Den handlar om att människan kan få en ”stämpel” som till exempel ”utstött” och ”nörd” eller kanske ”tjuv” och ”alkis” om denne inte följer dem sociala regler som samhället eller en viss grupp vill upprätthålla och följa. Det bygger alltså på stigman som människan rättar sig efter när denne ska kategorisera människor hon eller han stöter på. Kategorier som antingen kan ses som ”normala” eller ”onormala”. Det är när någon faller under den ”onormala” kategorin, som stämplingen faller in (Goffman, 1972).

I Erving Goffmans bok ”Stigma, den avvikandes roll och identitet”, beskriver författaren hur begreppet *stigma* först uppkom bland de tidiga grekerna som genom att skära och bränna tecken på människors hud, kunde hålla reda på om personen i fråga var en slav, förrädare eller brottsling. En utstött person som man helst skulle hålla avstånd från på framförallt offentliga platser. I modern tid menar han att vi snarare använder begreppet för att visa på själva olycksödet än dess kroppsliga kännetecken (Goffman, 1972).

Goffman ser ordet *stigma* som ett begrepp för någon egenskap som djupt misskrediterar en människa. Man kan enligt Goffman se ordet ur tre olika vinklar: kroppsliga missbildningar, fläckar på den personliga karaktären och/eller stambetingande. Den första handlar, precis som det låter, om kroppsliga missbildningar, som alltså kan upplevas avvikande. Den andra handlar om avvikelser som har med personens karaktär att göra, till exempel psykiska rubbningar, alkoholism eller kanske homosexualitet. Den sista handlar om stigman som ras, religion eller nation. (Hilte, 1996).

Hur hanterar då de stigmatiserade sin stämpel? Goffman menar att stämplingen gör att den stigmatiserade förflyttas från en högre statusposition till en lägre och att detta kan komma att vara en stor konsekvens i personens sätt att värdera sig själv. Det börjar med att personen i fråga rättar sig efter hur samhället ser på hennes eller hans stämpel. Personen tar sig som samhället ser henne eller honom och identifierar sig själv med denna bild. Senare börjar personen förstå att hon/han har ett stigma och vilka konsekvenser det får. Denna förändring av självbedömningen kallar Goffman *moralisk karriär*. Howard Becker bygger vidare på karriärbegreppet och ser ytterligare en fas där den stämplade, efter att ha insett sitt stigma, väljer att leva efter detta trots allt, eftersom personen inte kan se att omvärldens upplevelse av henne eller honom kommer att förändras. Personen kanske ses som ett ”anorexiafall” för att hon eller han är smal, och istället för att kämpa emot denna stämpling som personen i sig inte identifierar sig med, är det lättare att faktiskt bli ett anorexiafall. Becker menar att om man hela tiden ser personer för deras tillkortakommanden och inte deras goda egenskaper, skapar detta en *självuppfyllande profetia* hos den stämplade (Hilte, 1996).

Stämplingsteorin brukar förknippas med just Howard Becker som dess främsta företrädare (Hilte, 1996). Det var under det tidiga 1960-talet han utmärkte sig och 1964 gav han ut boken *Outsiders* som handlar om just stämplingsteorin och avvikarna (Becker, 1997). Han inspirerades av det interaktionistiska perspektivet som betonade omgivningens reaktioner som nyckeln till förståelsen av avvikande beteende. Dock hade både Frank Tannenbaum och Edwin Lemert tidigare varit inne på samma spår. Tannenbaum menade bland annat att anledningen till att den

utpekade ofta drivs allt längre bort från samhället med dess struktur och rätt in bland avvikargänget med deras normer och regler, är för att samhället *dramatiserar ondskan*. Han menar att vi måste sluta dramatisera ondskan. Han ser hellre att närstående och myndigheter uppmärksammar de positiva egenskaperna och lyckandena hos personen i fråga och inte hennes eller hans dåliga sidor (Hilte, 1996).

Edwin Lemert delar i högsta grad Tannenbaums resonemang om att avvikandet är en utdragen process (Hilte, 1996). Han uttrycker det dock utifrån två olika begrepp: *primär avvikelse* och *sekundär avvikelse*. Dessa två begrepp visar på distinktionen mellan avvikelsernas *ursprungliga* och *verksamma orsaker*. Den primära avvikelserna handlar exempelvis om kulturella, sociala, fysiologiska och psykologiska faktorer. Lemert menar att dessa avvikelser inte får lika stora konsekvenser för personen i frågas status eller självuppfattning. Då även om avvikelserna uppfattas som oönskade, kan de ursäktas och accepteras eftersom personen inte valt beteendet själv. Lemert menar dock att den avvikande personen till slut kommer till en viss gräns där dennes avvikande handlingar inte längre kan normaliseras eller neutraliseras. Detta leder till att den avvikande börjar med självstämpling och en identifikation med sitt avvikande beteende. Det är detta som kallas sekundär avvikelse. En person kan alltså ha ett avvikande beteende från början, primär avvikelse, men att det först är när personen börjar identifiera sig med det avvikande beteendet eller sin avvikarroll och använder det för att försvara sig mot eller anpassa sig till de problem som stigmatiseringen skapar, som det blir sekundärt avvikande (Hilte, 1996). ”Stigmatiseringen påverkar så att hans liv och identitet alltmer organiseras runt avvikandets verklighet” (Hilte, 1996).

Avvikandet är bara primärt så länge beteendet kan ses som socialt accepterat. Förr eller senare kommer personen dock till en gräns där det inte längre går att förskjuta sitt avvikande beteende. Hon eller han måste *reagera symboliskt* på sitt avvikande beteende och färga detta in i sitt socialpsykologiska mönster. Några exempel på symboliska reagerande kan vara klädstil, hållning, sätt att tala och sätt att vara. (Hilte, 1996).

Howard Becker pratar om den sociala gruppen kontra den avvikande personen när det kommer till vad avvikandet i sig handlar om. Han menar att det i första hand handlar om en *tillämpning av regler* (Hilte, 1996). Gruppen sätter upp ett visst antal regler och om man inte följer dessa anses man vara en avvikare, en outsider (Becker, 1997). Hilte citerar Becker: ”avvikandet är inte en egenskap hos handlingen personen utför, utan snarare en konsekvens av att andra tillämpar regler och sanktioner på en ’förbrytare’” (Hilte, 1996). Becker menar alltså att det finns en skillnad på själva regelbrottet och stämplingen som avvikare. Han poängterar också att stämplingen kan vara ömsesidig. De som blivit utstötta ur gruppen på grund av sin stämpling, stämplar själva dem som de anser har fördömt dem som outsiders. Ett exempel skulle kunna vara en ”datornörd”. Han blir utstött i skolan, och ses som en tönt som ingen vill prata med för att han inte följer de uppsatta regler som finns bland de andra ungdomarna (exempelvis spelar han inte någon sport, han bär glasögon och trivs bäst framför datorn). Han själv klagar på att det är de andra som är tontiga som håller på med sport och fester. Istället för att plugga och göra någonting med sina liv. Becker menar att de som ses som outsiders trots allt egentligen har en önskan om att få passa in i de liv som de föraktar (Hilte, 1996). Detta skulle alltså betyda att datornörden trots allt gärna vill leva det tontiga liv han beskriver, för att just passa in och sluta ses som en avvikare.

Stämplingsteorin i sig har en del starka sidor där kanske den främsta är att den visar på hur den avvikande handlingen bestäms och uppkommer i samspelet mellan personen i sig och det omslutande samhället. Det krävs alltså både handlande personer och människor eller grupper med människor, som kan stämpla handlingarna som avvikande med hjälp av de regler de satt upp. Teorin i sig har dock vissa brister. Hilte poängterar att den främst betonar den sekundära avvikelserna och inte lika mycket den primära. Han menar att man aldrig får reda på de villkor som de avvikande levit under innan de blivit stämplade. Inte heller får vi reda på hur deras livshistoria eller livsvillkor spelat roll för själva stämplingen. Detta betyder alltså att stämplingsteorin i sig blir blind för både de historiska och strukturella förhållandena som sker innan vi stämplas (Hilte, 1996).

3.2. Spänningsteorin; Strain theory

Robert K Merton var en amerikansk sociolog och professor vid Columbia University. Han var upphovsman till det som kom att kallas för Strain theory, Spänningsteorin. Han menade på att "den amerikanska drömmen" var upphovet till brottslighet och avvikande beteende. Den amerikanska drömmen gick kort sagt ut på att alla invånare i det amerikanska samhället borde sträva efter social framgång, i form utav bland annat ekonomisk välgång. Fattiga individer blev lärda att inte vara nöjda med sin situation, utan genom hårt arbete kan även dessa individer komma upp sig i samhället och bli rika. Här tillkom dock ett problem: det var inte alla i det amerikanska samhället som hade tillgång eller möjlighet till sådan framgång. Alla hade inte samma utgångspunkt, vilket medföljde svåra konsekvenser. Den sociala strukturen i det amerikanska samhället begränsade tillgången till framgång genom legitima medel, till exempel högre utbildning eller möjlighet till välbetalda jobb. Sociala kontakter spelade också en roll, det vill säga vilken familj man tillhörde, umgängeskretsen eller vem man var gift med. De individer som tillhörde den lägre klassen var mindre lyckligt lottade då de oftast inte hade tillgång till ovan nämnda saker; dessa individer var tvungna att vara väldigt talangfulla eller turfulla för att nå den sociala framgång som eftersöktes. Detta ledde alltså till ett tillstånd fullt av spänning och press, eftersom individerna strävade efter mål som var nästan omöjliga att nå genom lagliga och tillåtna medel. Det leder till, som Merton menade på, en ökad möjlighet för avvikande beteende. Merton använder ett uttryck i sin teori, anomi eller normlöshet, som han lånar från den franska sociologen Émile Durkheim. Med detta uttryck menar Merton att de normer som finns i samhället och som individerna underordnar sig, kommer att försvagas på grund av det alltmer ökande värdet på ekonomisk välgång. Detta leder till att tanken på rätt och fel inte längre kommer att existera (Lily et al, 2011).

Merton skiljer på fyra olika anpassningsmodeller: 1. Personer som fortfarande vill nå välgång men som tar till olagliga medel för att nå dessa, då de märker att de lagliga medel som finns till hands inte räcker till. 2. Individer som sänker sina mål så att de på ett bekvämt och lätt sätt kan nå dem, dessa individer är nöjda med att undvika risker och att leva i sina vanliga, dagliga rutiner. 3. De individer som är så pressade av samhällets ideal och ständiga målsökande, försöker fly från detta genom diverse avvikande beteenden, till exempel alkoholkonsumtion eller droganvändande. Självmord är det ultimata sättet att fly från samhällets press. 4. De individer som inte bara avvisar samhällets rådande system, utan som även vill förändra det (Lily et al, 2011).

Spänningsteorin vann mark på 1960- talet och blev väldigt populär inom kriminologin, men därtill fanns en del kritik mot Merton och hans teori. Vissa forskare hävdade att i ett land med så många olika individer som USA, kan inte alla ha samma mål. Det vill säga alla kan inte vara ute efter samma saker i livet som gör att spänning florerar på det sätt Merton hävdar. Andra har vänt sig mot teorin då den påstår att spänning och avvikande beteende var mer förekommande i de lägre klasserna i samhället. Merton har alltså glömt att beakta att brottlighet och avvikande beteende även förekommer i de högre klasserna. Han lyckades i sitt företagande med att identifiera problemet med den amerikanska drömmen. Social välgång och ekonomisk framgång är något att sträva efter, men att inte alla har lika goda chanser för att nå detta mål. Han lyckades dock inte med att urskilja varför detta tillstånd anträdades och lyckades finnas kvar i samhället (Lily et al, 2011).

Robert Agnew, professor i sociologi, var den som utvecklade Mertons spänningsteori. Agnews teori kom att kallas för ”general strain theory”, vilken har en mer generell syn på spänning och avvikande beteende hos individer, eftersom spänningsteorin dittills varit väldigt begränsad. Han menade att det kan förekomma spänning på så många fler sätt än endast den av oförmågan att nå social och ekonomisk välgång. Agnew ansåg att spänning som leder till brott eller avvikande beteende var ett fenomen som låg närmare till hands i tid för individerna, som till exempel att bli utsatt för våld eller att ha allvarliga konflikter med en familjemedlem. Han menade inte att Merton hade fel, men att spänning och avvikande beteende inte bara inträffar då en individ misslyckas med att nå ekonomisk framgång, utan det kan även gälla misslyckande i form utav att inte nå den status inom gruppen man vill eller att inte få högsta betyg i skolan. Agnew antog att ju större spänning en individ upplever, desto större är möjligheten att denne inleder ett avvikande beteende eller brottslighet (Lily et al, 2011).

Han menade även att en viktig faktor som måste tas hänsyn till är att spänning, eller upplevelsen av spänning, är något subjektivt. Det vill säga individer kan ha olika upplevelser av spänning, agera olika på förekomsten av den och ha tolerans för olika grader av spänning (Blomberg, 2010).

Agnew visade på att det finns tre typer av källor till att spänning skulle förekomma hos en individ: då ett positivt stimuli blir borttaget från en individ. Till exempel att föräldrarna drar in privilegier som att använda bilen eller ger barnet utgångsförbud, då ett förhållande tar slut, att man blir sparkad från sitt jobb eller till och med då någon man håller av dör. Den andra typen av spänning kan förekomma då en individ blir utsatt för ett negativt stimuli som till exempel ett våldsamt förhållande, leva i ett brutet hem med dåliga familjeförhållanden, dåliga erfarenheter av skolan eller att vara utsatt för en orättvis chef som man blir trakasserad av (Lily et al, 2011). Den tredje typen av spänning, menade Agnew, var misslyckandet av att nå ett positivt värderat stimuli. Ett positivt stimuli kan vara i form utav pengar, status inom den sociala gruppstillhörigheten, respekt och autonomi, det vill säga kontroll över den egna personen. Jämförelsen med andra runt omkring sig är ännu en avskiljning som Agnew gör. Till exempel i skolan, då en individ anser att det resultat han eller hon fått inte varit rättvist jämte det arbete han eller hon lagt ned, i jämförelse med de resultat andra fått och det arbete de lagt ned (Blomberg, 2010).

Agnew menade att brott och avvikande beteende väldigt lätt kan förekomma i sådana situationer eftersom individerna vill fly från det som sker eller som skett, genom att bland annat ta tillbaka det som blev borttaget på brottslig väg eller att ta ut hämnd på den som man anser är ansvarig för den egna olägenheten. Vissa individer flyr även genom att ta till droger och alkohol. Han introducerade alltså förekomsten av känslor i teorin och han fokuserade främst på negativa känslor såsom ilska. Det vill säga då individer känner ilska, eller någon annan form av negativ känsla som kanske sorg, vill de göra något åt det; få utlopp för känslan. Detta kan då leda till någon form utav avvikande beteende (Lily et al, 2011).

I utvecklandet av sin generella spänningsteori upptäckte Agnew även olika faktorer som minimerar risken för att en individ ska inleda ett avvikande beteende. Dessa var till exempel andra mål som substitut för de mål man misslyckats med, förekomsten av starka sociala band och stöd i den sociala kretsen, ignorandet av tillgången till illegala medel och en rädsla för straff som brottslighet orsakar. Här tillkom dock olika faktorer som ledde till avvikande beteende, till exempel låg självkontroll, tidigare erfarenhet av brottslighet och tendensen att skylla ifrån sina olägenheter på andra i sin omgivning (Lily et al, 2011).

Agnew har även åtskilt reaktionerna på spänning mellan könen. Kvinnor reagerar ofta med självförebåelser, ilska, skam, rädsla och depression som sedan skulle kunna utvecklas i ett självskadebeteende. Män reagerar oftast med ilska, en tendens att skylla ifrån sig på omgivningen och ett våldsamt beteende. Det är alltså lättare att upptäcka spänning hos män då de ofta reagerar utåt och lägger skuld på omgivningen, medan det är något svårare att upptäcka hos kvinnor då de ofta lägger skulden på sig själva och tar ut ilskan på sig själva genom ett självskadebeteende (Blomberg, 2010).

Agnews generella spänningsteori är en relativt bred teori, vilket gör det svårt att testa den helt och hållet. För detta måste man bryta ned den i små bitar och Agnew själv menar att det inte är en tillräckligt utvecklad teori som kan räknas som ett alternativ till andra teorier. Detta på grund av att den inte inkluderar andra typer av spänning, till exempel den press en individ kan utsätta sig själv för, utan den sociala omgivningens inblandning. Agnew menar att hans generella spänningsteori är en grund att bygga vidare på. Mer forskning krävs för att ge stöd åt den generella spänningsteorin, bland annat för att fastställa vilka typer av spänning som leder till brott och avvikande beteende och varför en sådan förbindelse överhuvudtaget förekommer (Blomberg, 2010).

Det finns även komplikationer och brister i Agnews teori. Forskare menar på att låg självkontroll kan orsaka brott oavsett om individen känner spänning eller press. Det finns viss evidens för att spänning och ilska i kombination ökar chanserna för att en individ ska ta till brottsliga medel eller inleda ett avvikande beteende. Vad som behöver klargöras är huruvida spänning skapar ilska vilket leder till avvikande beteende, eller om individer som är arga har en större tendens till att skapa spänning i sina liv vilket leder dem in i ett avvikande beteende (Lily et al, 2011).

4. METOD

4.1. Kvalitativ ansats

För att kunna gå in på djupet kring våra frågeställningar och därmed få användbar och nyttig information till detta arbete, har vi valt att arbeta och analysera vårt material utifrån ett kvalitativt perspektiv. I boken "Kvalitativa och kvantitativa perspektiv – processen" av Henry Olsson och Stefan Sörensen, nämner de fem olika punkter som karaktäriserar ett arbetes kvalitativa ansats: 1. Forskaren beskrivs som *subjektiv* med ett inifrånperspektiv som därmed har en närhet till undersökningsproblemet. 2. Forskningen är föränderlig, och frågeställningarna fördjupas efterhand. 3. Forskningen bygger på ett *succesivt framväxande* där fenomenet hittas och förtydligas. 4. Resultatet i arbetet baserar sig på ett *litet antal individer* (mikro) och ett större antal variabler. 5. Resultaten som framkommer går på djupet och gäller specifika miljöer, situationer och tidpunkter, det vill säga särskilda kontexter. En utav de huvudsakliga delarna man bör komma ihåg när det kommer till kvalitativ ansats är att det handlar om en direkt kontakt mellan forskaren och informanten. Man har till exempel intervjuer, och under dessa uppstår ett jag-du-förhållande. Forskaren har en öppen relation med informanten och ett utbyte av varandras inre världar sker där forskaren sedan får möjlighet att tolka och beskriva det informanten berättat (Olsson & Sörensen, 2011).

När det kommer till att studera och förstå organisationer, är det användandet av olika skilda metoder och perspektiv som man som forskare måste lägga fokus på. Det kan gälla observationer av vardagsliv och skrivna dokument, djupgående studier av särskilda fall eller verksamheter och möjligtvis utvärderingar av dessa verksamheters resultat (Levin, 2008).

I boken "Den kvalitativa forskningsintervjun" av Steinar Kvale, beskriver författaren diverse forskningsintervjuer och att dessa kan variera beroende på i vilken dimension de används. Graden av struktur är något som kan skilja dem från välorganiserade intervjuer, där man alltså använder sig utav ett visst antal standardfrågor, till öppna intervjuer, där frågorna man använder sig utav styrs utifrån de specifika teman man tagit fokus på och inte utav en förutbestämd formulering och ordningsföljd. En annan typ av intervjuform som kallas halvstrukturerad intervjuform, fungerar som den senare beskrivningen. Här formulerar man olika teman kring det ämne man bestämt sig för att undersöka och lära sig kring. Dessa teman ger sedan grund till olika väsentliga frågor. Denna typ av intervjuform ger dessutom forskaren utrymme att ändra ordningsföljden på frågorna under intervjuens gång om hon eller han känner att det behövs. Det finns då också möjlighet att uttrycka frågorna annorlunda eller till och med ta bort eller lägga till ytterligare frågor (Kvale, 1997). Författarna Ulla Eriksson Zetterquist och Göran Ahrne beskriver fördelarna med den halvstrukturerade intervjuformen i boken "Handbok i kvalitativa metoder". De menar att man genom friheten av att kunna ta bort, omformulera och lägga till frågor under intervjuens gång, kan få en bredare bild av det man undersöker än om man hade använt sig utav den mer strikta intervjuformen som utgår från redan bestämda standardfrågor. De menar alltså att man genom en halvstrukturerad intervjuform kan få beskrivningar av fakta eller situationer som hade varit svåra att greppa om man använt sig utav färdigformulerade frågor (Zetterquist & Ahrne, 2011).

Redan innan själva skrivandet av detta arbete sattes igång fick en utav oss, Ellinor, på sin dåvarande praktikplats, i uppgift att genomföra tjejgrupper i en

klass på den skola hon befann sig. För att på djupet kunna undersöka utvecklingen bland tjejerna samt lyssna till deras reflektioner kring det efteråt, valde hon att genomföra både enkäter med alla deltagande tjejer (kvantitativ ansats) och intervjuer med tre av dem (kvalitativ ansats). Vi har dock valt att se på de insamlade enkäterna utifrån ett kvalitativt perspektiv även om enkätundersökningar hör till den kvantitativa ansatsen. Insamlingen av materialet till arbetet har alltså gått till på både ett kvalitativt och kvantitativt sätt, även om de kommer analyseras utifrån ett kvalitativt perspektiv. För att förklara insamlandet av vårt material har vi därför valt att beskriva detta tillvägagångssätt i de kommande styckena.

Sättet att ta fram information på detta vis kallas *datatriangulering* (Olsson & Sörensen, 2011).

Alan Bryman tar upp triangulering i sin bok "Samhällsvetenskapliga metoder". Detta handlar om att man på något sätt vill dubbelkolla att resultatet man kommit fram till, då man använder sig utav en typ av metod som förknippas med en viss forskningsstrategi (exempelvis kvantitativ ansats), även kommer fram om man använder sig utav en annan metod som tillhör en annan typ av forskningsstrategi (exempelvis kvalitativ ansats). Man vill alltså säkerställa att det resultat man kommit fram till är tillförlitligt genom att samla in information som leder till samma resultat men utifrån olika tillvägagångssätt (Bryman, 2008). Olsson och Sörensen förklarar att datainsamling vid triangulering kan uttrycka sig på så vis att man exempelvis använder sig både av intervjuer av olika slag, observationer och/eller surveyundersökningar för att just i högre grad reducera risken för feltolkning av det insamlade materialet (Bryman, 2008).

Vad är det då som säger att användandet av både kvantitativa och kvalitativa datainsamlingsansatser skulle minska risken för feltolkning av det insamlade materialet? Bryman förklarar det som att den ena ansatsen hjälper den andra i dennes brister och vice versa. Det handlar om *fullständighet*. Ett exempel skulle kunna vara att man kanske inte får ut tillräckligt med information från de observationer man gjort och beslutar sig därmed för att genomföra intervjuer med de deltagande samt ber dem svara på en enkät (Bryman, 2008).

En flermetsstrategi måste dock inte i alla lägen ses som det bästa alternativet. Bryman förklarar att idén om att en flermetsundersökning skulle vara bättre än att bara använda sig utav en, är enkel att anta eftersom man gärna inbillar sig att "fler och varierade resultat är 'bra'" (Bryman, 2008). Bryman poängterar dock vissa punkter som man måste tänka på vid användandet av flermetsundersökningar: 1. Undersökningarna måste ske på ett kompetent sätt. Bara för att man har fler metoder betyder detta inte att en illa genomförd undersökning blir bättre. 2. Mer är inte alltid bättre. Strategierna för undersökningarna måste således passa ihop med forskarens frågeställningar. 3. En flermetsforskning kan kräva mer tid och pengar, och då finns risken att resurserna sprids ut och därmed försämrar kvaliteten på det insamlade materialet snarare än att stärka det. 4. Bristande kunskap och erfarenhet av flermetsstrategier finns ofta hos forskarna som genomför dem, och detta kan försämra materialets användbarhet. 5. Man måste som forskare fundera på vad uppgifterna man får utifrån sina olika metoder tyder på. De måste gå att integrera med varandra och inte bara vara en summa av dess delar (Bryman, 2008).

4.2. Val av metod vid datainsamling

För att få en så bred syn av tjejgrupper som möjligt har vi valt två olika metoder vid insamling av data: kvalitativa intervjuer och enkäter.

Vi har vid alla intervjuer använt oss av semistrukturerade intervjufrågor. Detta innebär att vi haft ett visst antal frågor nedskrivna som vi försökt utgå ifrån, men att följdfrågor och nya frågor kommit upp under intervjuerna. De vi valt att intervjua är tre tjejer som deltagit i tjejgruppen som Ellinor strukturerade under sin praktikperiod, läraren vars klass tjejgruppmötena genomfördes i, en kvinna som driver fritidsgården Tjejloftet i södra Sverige för unga tjejer och 18 gymnasietjejer indelade i tre grupper.

Enkäterna användes efter varje tjejgruppmöte för att kunna se om det skedde någon utveckling allt eftersom tjejgruppmötena pågick. Två typer av enkäter användes. Den första typen av enkäterna delades in i tre delar: skolan, hemmet och den egna personen. Enkäten bestod av slutna frågor med svarsalternativ samt öppna frågor där tjejerna kunde svara med egna ord. Den andra enkäten var inspirerad av ORS (Outcome Rating Scale) och byggde därmed på konceptet av skalor. Enkäterna finns bifogade i detta arbete.

Förutom vårt intervju- och enkätmaterial har vi även utgått ifrån olika litteraturer genom arbetet. Litteraturen har bestått utav böcker samt Internetkällor.

4.3. Presentation av material

De resultat vi kommit fram till genom diverse litteraturstudier, enkätsvar och intervjuer med väl valda informanter, har vi valt att presentera i ett examensarbete som behandlar området utifrån våra frågeställningar och det syfte vi valt angående ämnet.

4.4. Tillvägagångssätt

Genomförandet av detta arbete har sett något annorlunda ut. Även om kursen för examensarbetet startade under höstterminen 2013, satte arbetet igång redan under vårterminen samma år. Då hade vi praktikperiod, och en av oss som skriver detta examensarbete, Ellinor, hamnade på en skola som kuratorspraktikant. På denna skola fanns det en klass där tjejerna var väldigt uppdelade. De hade svårt att umgås utanför sina "givna" vänskapskretsar och därmed blev vissa tjejer i klassen utfrysta. Läraren i klassen bad därför kuratorn och Ellinor om hjälp och tillsammans med läraren kom de fram till att tjejgruppmöten skulle kunna rädda situationen i klassen. Sju möten genomfördes, ett introducerande, ett avslutande och fem däremellan. Det första mötet gick ut på att informera om vad som komma skulle. Tjejerna fick efteråt svara på den första enkäten, enkät A. De fem följande mötena började med en uppvärmningsövning, vanligtvis en lek. Efter det togs temat för aktuellt möte upp och diskuterades på olika sätt. Ett exempel på tema var "känslor". En påse med lappar där olika känslor stod skrivna fanns tillgänglig. Tjejerna fick en efter en, på alla sätt utom verbalt, uttrycka den skrivna känslan tills de andra gissat rätt på vilken känsla det var. När det var gjort fick de avslutningsvis svara på den andra enkäten, enkät B. Under sista mötet var det avslutning och då gick tjejerna igenom vad som tagits upp under de gångna mötena och vad de lärt sig. Därefter fick de svara på enkät A igen. Efter sista mötet genomfördes tre intervjuer mellan Ellinor och tre tjejer som medverkat under tjejgruppmötena. Enkäterna fördes in i ett Excell-dokument och analyserades därefter för att se om det skett någon förändring i tjejernas svar.

När höstterminen sedan startade började vi med att skicka in vår uppsatsidé till etikrådet på Malmö högskola. Anledningen till detta var för att tjejerna i klassen där tjejgruppmötena hölls endast var 13 år, och så länge informanterna inte fyllt 15 år krävs föräldrarnas underskrift vid deltagande. Etikrådet godkände uppsatsen och namnteckningar började samlas in.

Förutom dessa tjejgruppmöten har vi även samlat in material från andra informanter genom intervjuer. Alla intervjuer har varit enskilda förutom gruppintervjuerna med tjejerna på gymnasieskolan. Vi bestämde oss för att chansa på att hitta någon tjej på skolan som kunde tänka sig svara på våra frågor och gick därför ner till skolan utan att ha bokat någon tid. Vi hittade en klass där alla 18 tjejer var intresserade av att ställa upp på en intervju, så vi bestämde oss för att dela in dem i tre grupper med sex personer i varje.

Förutom gruppintervjuerna på gymnasieskolan har alla intervjuer bokats via mejl och telefonsamtal. Varje informant har fått läsa ett informationsblad om bland annat projektets syfte samt skrivit under ett medverkandedokument. I de 13 åriga tjejernas fall var det då föräldrarna som fick läsa informationsbladet och skriva under medverkandedokumentet.

4.4.1. Vår arbetsfördelning

Vi har under arbetets gång strävat efter att båda ska ha varit lika delaktiga. Detta tycker vi att vi har lyckats med då vi båda medverkat under handledningsträffarna och alla intervjutillfällen. Vi har även sett till att dela upp skrivandet av texten något så när lika mellan oss vilket resulterat i att vi jobbat både en del på vars ett håll, men även tillsammans då vi behövt varandras stöd och tankar. Något vi var rädda för i början av arbetet var att risken för att andra skulle tro att den ena av oss, som samlat in material redan under praktikterminen, tillbringat mer tid och energi till arbetet än den andra. För att slå oss fria från denna uppfattning har vi sett till att den andra av oss fått skriva vissa mer tyngre delar i arbetet som till exempel tidigare forskningsavsnittet.

Allt som allt är vi väldigt nöjda med vårt samarbete tillsammans. Under hela arbetets gång har vi varit fullständigt överens om när, var och hur skrivandet skolat ske. För att ge tid för andrum och återhämtning från skrivandet har vi sett till att jobba under vardagarna och så långt det gått hållit helgerna fria. Detta har definitivt fungerat bra och vi är stolta över vad vi åstadkommit.

4.4.2. Vår kontakt med Etikrådet

När vi först lämnade in vår idéskiss till vår handledare förstod vi snabbt att en koll hos Etikrådet definitivt var aktuellt då vi tagit kontakt med tjejer under 15 år. Vi gick in på Malmö Högskolas hemsida och fick tag på formulär som vi fyllde i och skickade till Etikrådet. I formulären förklarade vi bland annat vad vår intention med arbetet var, hur vi hade tänkt gå tillväga för att samla in material samt vilka etiska aspekter som vi ansåg att man borde ha i åtanke vid skrivandet av arbetet. Vi förklarade att ämnet i sig (tjejgrupper) inte enligt oss var något känsligt ämne, men att det faktum att tjejerna från praktikplatsen var under 15 år och därmed inte ansågs (utifrån etiska regler som vi själva inte kan påverka) vara kapabla att förstå innebörden av att delta i en studie som denna. Vi själva vill alltså inte påstå att våra 13 åriga informanter inte är kapabla att ta beslut i huruvida de vill vara med i vår studie eller inte. Det är etikrådets regler som säger att om ungdomar ska vara med i studien ska de helst ha fyllt 15 år. Däremot håller vi med etikrådet om att ett

godkännande från föräldrarna alltid bör finnas med vid användandet av ungdomar under 15 år. Detta för att säkerställa att en vuxen åsikt om deltagande finns med när ungdomarna beslutar sig om att delta i studien. Givetvis finns det fler etiska aspekter att ta hänsyn till när man väljer ungdomar under 15 år som informanter. Eftersom de är unga hade ju risken kunnat finnas att de omedvetet under intervjuerna berättat saker som de senare skulle må dåligt över. För att undvika detta valde vi att inte ställa några personliga eller ingående frågor om tjejernas privatliv. Vi ställde istället generella frågor som till exempel "Hur har det varit att ha tjejgrupp i din klass?" "Vad var roligast med tjejgruppmötena?". Innan vi fick svar från Etikrådet valde vi att köra på "plan B" där vi helt enkelt antog att vi skulle få ett avslag på vår förfrågan om att använda de tre intervjuerna samt enkätmaterial. Vi fick dock ett godkännande som satte kravet om att vi var tvungna att få ett samtycke från samtliga tjejers föräldrar från klassen. Detta fick vi och därmed valde vi att köra på "plan A", alltså att inkludera detta material i arbetet. Hela Etikrådets svar finns bifogat i detta arbete.

Den av oss som fanns på praktikplatsen under våren och därmed genomförde tjejgruppmötena kommunicerade hela processen för tjejerna i klassen. De fick reda på att deras svar på enkäterna var helt anonyma, att svaren de lämnade eventuellt skulle komma att användas i ett examensarbete under hösten samt att allt insamlat enkätmaterial skulle förstöras efter att arbetet i så fall var avslutat. De uppmanades att prata med sina föräldrar om vad som skedde under mötena för att föräldrarna på något sätt skulle få en insikt i vad som pågick när deras döttrar deltog i den här typen av aktiviteter. Många utav föräldrarna skickade mejl till läraren i klassen där de beskrev att de var nöjda med tjejgruppen samt att de tyckte det verkade vara en bra idé att ha det i just deras döttrars klass. Ingen skickade något negativt mejl angående tjejgruppen.

Efter att tjejgruppmötena var över var det dags att intervjua tre stycken av de deltagande tjejerna. Intervjuerna skedde i kuratorns rum, med endast intervjuaren (Ellinor) och den aktuella tjejen i rummet. Innan intervjun sattes igång frågade intervjuaren om det var okej att hon spelade in samtalet samt att tjejen även efter mötet kunde välja att ta tillbaka sina svar om hon så önskade. Efter ett godkännande från tjejen sattes intervjun igång.

När höstterminen sedan kom och det blev beslutat att ett examensarbete kring detta ämne skulle skrivas, mejlade vi ett papper till läraren i klassen och bad henne dela ut det till tjejerna för att få sina föräldrars underskrift. Pappret innehöll ett förtydligande över vad uppsatsen skulle handla om samt en önskan om att det insamlade materialet som deras döttrar deltagit i fick lov att användas. Det stod även att de kunde dra sig ur studien när de ville utan någon vidare förklaring till varför. Alla föräldrar samtyckte till sina döttrars medverkan i studien, och alla underskrifter är insamlade.

4.5. Forskarrollen

Vi som skriver detta arbete heter Sofie Bergqvist och Ellinor Olsson. Vi läser till Socionomer på Malmö Högskola och denna undersökning utgör vårt examensarbete.

Ingen av oss hade en konkret bild från början om vad tjejgrupper faktiskt var. Vi båda har erfarenhet av tjejgrupper i skolan, men vi var inte säkra på om det vi varit med om stämmer överens med hur ett tjejgruppmöte bör gå till eller om det

går att göra annorlunda. Genom diverse litteraturstudier och genom vår informant från Tjejloftet och Ellinors tjejgruppmöten på den skola hon hade sin praktik, har vi dock fått fördjupade kunskaper kring området. Vi är medvetna om att vi som tjejer kan ha varit mindre objektiva angående ämnet då vi kan ha färgats av våra egna erfarenheter från tidigare år i skolan. Detta är dock inget vi ser som negativt, utan snarare positivt. Eftersom det ger oss en djupare förståelse för tjejers situation idag, hur den kan vara eller kanske är, och varför vi lägger vikt vid att ha tjejgrupper i skolan.

4.6. Etiska överväganden

Denna uppsats har krävt en del strider med just de etiska aspekterna. Detta eftersom en viss del av materialet som samlats in har hämtats från unga tjejer i 13 års åldern. En ålder som i forskningens värld räknas som barn. När materialet samlades in utgick Ellinor dock ifrån de fyra olika grundläggande etiska principerna som gäller: autonomiprincipen, godhetsprincipen, principen att inte skada och rättvisepincipen (Olsson & Sörensen, 2011).

Autonomiprincipen handlar om personers rätt att välja själva och deras integritet. Om personen man intervjuar har en psykisk eller fysisk funktionsnedsättning kan detta riskera att begränsa personens förmåga att bestämma själv.

Autonomiprincipen handlar också om det faktum att människor självständigt måste kunna förstå och kunna ta ställning till den information och de handlingsalternativ som ges (Olsson & Sörensen, 2011). I just denna kategori var det viktigt för oss att kontakta etikrådet på Malmö högskola och be om ett beslut kring huruvida vi fick använda det insamlade materialet från skolan eller inte. Eftersom tjejerna var under 15 år och därmed räknades som underåriga, fanns det en risk att de inte kunde ta ett självständigt beslut kring dels vad det innebar att vara med i tjejgruppen, men också om det kändes okej att resultatet av deras svar användes i ett examensarbete. För att lösa denna fråga skickade vi ut informationsblanketter till tjejernas föräldrar samt ett papper för dem att skriva under där de godkände sina döttrars medverkan i det insamlade materialet.

Godhetsprincipen går ut på att genomförandet av informationsinsamlingen görs i syfte att göra gott och förebygga eller förhindra skada på ett så effektivt och tillförlitligt sätt som möjligt (Olsson & Sörensen, 2011). Detta har hela tiden varit vår utgångspunkt när vi genomfört detta arbete. Att vi vill förbättra tjejers skoltid när den kan vara som tuffast.

Principen att inte skada innebär, precis som det låter, att man inte ska utsätta någon för skada. Detta kan givetvis tolkas olika beroende på om informanten till exempel är en patient på en institution eller inte (Olsson & Sörensen, 2011). När insamlandet utav materialet gjordes med alla våra informanter som fortfarande gick i skolan, såg vi till att det inte störde i deras skolundervisning. Detta för att inte stå i vägen för deras skolarbeten och studietid och därmed skada deras utbildning.

Rättvisepincipen handlar om att alla ska behandlas lika. Den enda gången de kan komma att behandlas olika är om de har olika biologiska skillnader, såsom ålder eller kön. Principen innebär också att urvalet av försökspersonerna görs enligt vetenskapliga normer (Olsson & Sörensen, 2011). Eftersom alla de 13 åriga tjejerna som deltog i tjejgruppen var just tjejer och alla lika gamla, fanns det ingen risk att behandla någon av dem olika. Detsamma gällde med tjejerna på gymnasiet

där alla var över 15 år gamla. Alla våra informanter har valts utifrån de vetenskapliga normerna: informationskravet (information om projektet och oss som genomför det), samtyckeskravet (ger sitt samtycke till att medverka), begriplighetskravet (informationen de får är begriplig), konfidentialitetskravet (all insamling av information behandlas med högsta möjliga konfidentialitet) och nyttjandekravet (insamlad information används endast för detta projekts ändamål).

4.7. Reliabilitet och Validitet

Sörensen och Olsson tar upp begreppen reliabilitet och validitet i sin bok. De menar att de resultat som framkommer ur en undersökning eller mätning måste ha hög reliabilitet och validitet för att vara gällande och pålitliga. Reliabilitet innebär att ett resultat blir detsamma oavsett var eller hur många gånger man mäter eller undersöker det. Det vill säga ju mer resultaten från en undersökning stämmer överens, oberoende av varandra, desto högre är reliabiliteten. Validitet i sin tur syftar på att det som mäts eller undersöks är relevant i sammanhanget. Främst gäller det om de resultat som uppstår är väsentliga för ändamålet. Det vill säga om resultaten besvarar de frågeställningar som är framtagna och som är grunden för att mätningen eller undersökningen överhuvudtaget görs (Olsson & Sörensen, 2011).

Bryman tar även upp begreppen reliabilitet och validitet i sin bok. Han menar att de två begreppen går att skilja åt, samtidigt som de faktiskt är relaterade till varandra genom att de förutsätter varandra. Det vill säga validitet förutsätter reliabilitet på så vis att om ett resultat från en undersökning inte är reliabel kan den heller inte vara valid (Bryman, 2011).

För att säkerställa reliabilitet och validitet i vårt arbete och i de resultat vi fått fram har vi sökt olika informanter med olika bakgrund och erfarenheter, såsom ett gäng tjejer från en klass i gymnasiet som kommit från olika skolor med olika intressen och erfarenheter. Vi delade upp dem i olika grupper för att på så sätt se om deras svar och tankar var liknande och oberoende av varandra. Ett gäng tjejer i den klass där Ellinor hade tjejgruppmöten och även läraren i denna klass, för att se hur intresset och upplevelsen varit. Samt en kvinna som håller i tjejgrupper och som är van vid att arbeta med tjejgrupper. Vi har även samlat in enkäter från den klass som Ellinor hade tjejgruppmöten i, för att få ytterligare tankar och känslor kring tjejgruppmöten.

Till detta har vi även sökt och läst olika litteratur som behandlar området för att säkerställa de svar och åsikter vi fått fram genom våra informanter. För att garantera validiteten i arbetet har vi kontinuerligt genom arbetets gång utgått från våra frågeställningar då vi tagit reda på information, och därutöver även valt vilka informanter vi velat få synpunkter ifrån.

5. TIDIGARE FORSKNING

5.1. En tillbakablick

Under 1800- talet var det inte accepterat för kvinnor att samla sig och diskutera ämnen som samhällsfrågor. Ett sätt för kvinnor att samlas och tala om sådant de ville ha gehör för eller som de ville dela med andra var de så kallade syjuntorna. Här möttes kvinnor för att utöva handarbete, men de fungerade även som stödgrupper för kvinnorna. De kunde dela erfarenheter och få kunskap om varandras liv (Eklund & Dahlberg, 2004).

Under 1970- talet utvecklades kvinnorörelsen, som var inspirerad av USA. Till en början var det ett forum där man kunde tala ut om känslor och bitterhet över hur det varit. I Sverige kom sådana grupper att kallas för basgrupper och ett av syftena med dessa var att ge kvinnorna självkänedom genom delade kunskaper och erfarenheter, vilket skulle föra dem framåt i kampen mot förtryck. Gruppernas utformning skiljde sig åt, men den gemensamma nämnaren var att de skulle fungera som ett stöd, en plats där man kunde bearbeta känslor. Ett annat syfte var att utveckla en stolthet av att vara kvinna (Eklund & Dahlberg, 2004).

5.2. Dagens läge?

Elina Oinas och Anna Collander nämner i sitt kapitel ”Tjejgrupper – rosa rum, pippifeminism, hälsofrämjande?” att tjejer ofta befinner sig under stor press i dagens samhälle. Som tjej ska man vara självständig, ansvarsfull och empatisk mot andra. Smal men inte anorektisk, smart och snygg men inte bättre än andra, och sexig men inte porrig. Oinas och Collander menar på att tjejer ska visa att de klarar av samhällets krav och visa att de duger genom de kroppsliga attributen. Det är många olika saker tjejerna måste fokusera på, många trådar som drar åt alla möjliga håll (Oinas & Collander, 2007).

I sin text ”Metodbok för tjejgruppsledare”, nämner Röda Korsets Ungdomsförbund att det existerar en sorts hierarki i dagens samhälle, där tjejer fortfarande innehar en underordnad position jämfört med killar. Författaren tar upp att det inte är självklart att arbeta med grupper där endast tjejer är tillåtna, eller grupper där endast killar är tillåtna, men att det ofta kan vara ett bra val att göra. Att ungdomar har möjlighet till ett utrymme där det så kallade heterospelet inte spelar någon roll (Nubäck, 2010).

Eklund och Dahlberg tar upp i sin bok att tjejgrupper har som mål att stärka tjejers självkänsla och självförtroende. Att lära dem att uppskatta och öka tron på sig själva. Eftersom tjejers underordnade position i samhället bidrar till en dålig självkänsla och att den rådande normen inte tillåter att tjejer tar för stort utrymme. Eklund och Dahlberg trycker på punkten att det idag ofta kan vara en skam och skuld för tjejer som har en bra självkänsla och att en tjejgrupp kan arbeta bort sådant och få tjejer att inse att de inte behöver skuldbelägga sig själva (Eklund & Dahlberg, 2004).

5.3. Tjejgrupper, hur?

Eklund och Dahlberg beskriver tjejgruppen som att den ska ha ett klart syfte och mål samt vara styrd av deltagarnas intressen och behov. Vidare redogör Eklund och Dahlberg för olika typer av tjejgrupper, öppna grupper och slutna. I de öppna kan nya tjejer tillkomma under gruppens gång. Dock finns det en del nackdelar med detta sätt, bland annat blir det opersonligt, mindre trygghet och det blir brist på kontinuitet. Fördelarna är att det kommer in nya tankar och tjejerna har möjlighet att välja om och när de vill gå. I den slutna gruppen får endast tjejer som varit med från början vara med. Nackdelarna är att det finns en risk att alla i gruppen slutligen börjar tänka lika och att vissa kan hamna utanför övriga deltagare då gruppen är slutna. Fördelarna är att samma deltagare ökar tryggheten då tjejerna lär känna varandra. Vidare menar författarna att samma ålder på tjejerna är att föredra då det ofta kan skilja mycket på mognad (Eklund & Dahlberg, 2004).

Oinas och Collander menar på att det är viktigt att tjejerna får lära sig hur de kan uttrycka sig, att forma sina åsikter och behov. Kunna säga ifrån på ett bra och moget sätt samt att samarbeta och lösa konflikter. Oinas och Collander förklarar vidare vikten av att få tjejerna att anta ett värderingsfritt förhållningssätt, till sig själva och andra i sin omgivning. Att de accepterar och respekterar sig själva och andra. Detta ska förhoppningsvis leda till att tjejerna får kraft och stöd att påverka sina liv och omgivningen de har omkring sig (Oinas & Collander, 2007).

Röda Korsets Ungdomsförbund beskriver mål för tjejgruppen som går under benämningen SMARTA. Specifika mål som är mätbara, accepterande, realistiska, uppnåeliga, tidssatta och slutligen avgränsade. Vidare beskriver författaren att det är viktigt att man har gemensamma regler i gruppen, såsom hur det ska vara då man träffas, bemötande och huruvida man får ha mobiltelefoner under träffarna. Tyngdpunkten ligger dock på tystnadsplikten. Det vill säga allt som sägs, delas och görs i tjejgruppen stannar där. Författaren menar även på att det efter avslutad tjejgrupp kan vara en god idé att ha utvärderingar. Tjejerna får skriva ned det de tyckt varit bra och vad de inte tyckt om (Nubäck, 2010).

Eklund och Dahlberg nämner även att syftet med tjejgruppen är att deltagarnas intressen styr vad som ska göras. De menar att det kan handla om olika övningar, till exempel värderingsövningar, där tjejerna får ta ställning till olika påståenden. Heta stolen och fyra hörn är två exempel på värderingsövningar och dessa innebär att tjejerna får gå till olika hörn i rummet eller ändra stol beroende på vilken ställning de tar gentemot det påstående som givits. Eklund och Dahlberg menar att sådana övningar är bra eftersom de tvingar tjejerna att fundera över vad de själva tycker om olika saker. Gruppen kan även behandla olika teman som till exempel känslor, tankar kring något tjejerna varit med om eller saker de har funderingar kring, genom samtal. Aktiviteter som biobesök, vandring i skog eller dylikt är också något som kan förekomma i en tjejgrupp (Eklund & Dahlberg, 2004).

5.4. Skolans värld

Kungliga Vetenskapsakademien har gjort olika undersökningar för huruvida skolprestationer har ett samband med ungdomars psykiska hälsa. Resultaten som framkommit visar på att det finns ett samband mellan prestationer i skolan och psykisk hälsa, att god hälsa leder till välbefinnande vilket i sin tur leder till ökade förutsättningar för lärande. Goda skolprestationer minskar möjligheterna för att ungdomar blir inblandade i kriminalitet eller hamnar i ett utanförskap. Det finns ett starkt samband mellan skolan och ungdomars hälsa. Hos skolan ligger en utmaning att fånga upp elever för att främja lärande och öka deras motivation för framtiden. Vidare har resultat från Kungliga Vetenskapsakademien visat på att flickor inte mår lika bra som pojkar, att de visar mer tecken på stress och nedstämdhet. Medan pojkarna är utåtagerande bär flickorna på depressiva symtom som inte alltid märks lika lätt. Det visar sig att flickors stress är en följd av individuella problem och skolrelaterad stress (Nilsson, 2012).

Oinas och Collander menar att tjejgruppen bildar ett nätverk av relationer som kan gagna flickor i bland annat skolan, eftersom gruppen stödjer strävanden samtidigt som den erbjuder värme och närhet. De diskussioner och övningar tjejgruppen medför får deltagarna att utforska det egna jaget, sina gränser för vad man faktiskt klarar av samt ger en god möjlighet att arbeta med den egna identiteten och aktörskapet i den komplicerade och stressande omgivning de ofta befinner sig i (Oinas & Collander, 2007).

Författaren Peter Gill beskriver i sin text ”Vad beror mobbningen på – skolan, lärarna eller eleverna?” hur förekomsten av mobbning mycket beror på skolans sociala klimat. Ju positivare klimat i klassen, desto mindre möjlighet finns det för mobbning att få fäste. Likaså om det finns antimobbningsnormer i klassen, i skolan, minskar risken för mobbning. Författaren menar även att elever kategoriseras och jämförs utifrån sina prestationer i skolan, ålder och årskurs. Detta gör att en sorts hierarki råder vilket har som följd att mobbning blir ett medel i strävan efter bättre status, eller som ett försvar av den rådande statusen i hierarkin. Det finns även en hög koncentration bland elever över vad som är normalt och vad som avviker. Elever som av andra elever ses som avvikande kan ofta vara utsatta för mobbning. Tanken på att vara normal leder ofta till att skulden läggs på offret eftersom det är denne som inte är normal. Här tillägger författaren, att huruvida någon är avvikande eller normal hänger på de rådande normerna i gruppen (Gill, 2012).

Christian Lundahl, docent vid institutionen för pedagogik och didaktik, menar att pressen ökat på dagens elever, från skolans sida men även mellan klasskamraterna, då betoningen ligger på mätbara resultat. För en del elever är detta motiverande, men många andra tappar självförtroendet. Det visar sig även att fler flickor än pojkar känner hög nivå av prestationsångest och stress inför skolan. Flickor betraktar framgång med hårt arbete och motgång till bristande begåvning. Pojkar ser sin framgång som begåvning och motgång som otur. Författaren menar också att skolan idag bygger på eget ansvarstagande vilket innebär att eleverna själva sätter nivå på sina ansträngningar i skolan och i förlängning även sina betyg. Detta betyder att skulden läggs på eleverna själva vid eventuella misslyckanden (Lundahl, 2013).

Ann Louise Leikin skriver i sin text ”Unga vill ha hjälp – de tar droger av en anledning”, om hur ungdomars situation idag, med mycket stress och press, ökar risken för ett alkohol- eller narkotikamissbruk. Hon beskriver olika riskfaktorer som gör chanserna större för ungdomar att hamna i ett missbruk. Riskfaktorer som till exempel otrivsel eller misslyckanden i skolan, kompisar med problem, dåligt familjeklimat med mycket konflikter och psykisk ohälsa där bland annat känslor av förtvivlan och övergivenhet ingår. Vidare beskriver hon även olika friskfaktorer som underlättar för ungdomar och som minskar chanserna för dem att hamna i ett missbruk. Till exempel en fungerande skolgång, att känna tillhörighet, goda familje- och kompisrelationer, bra självbild och en tro på framtiden (Leikin, 2010).

6. RESULTAT/ANALYS

6.1. Hur fungerar tjejgrupper?

För många kanske det inte är självklart vad en tjejgrupp är för något, eller hur ett tjejgruppmöte går till. Av denna anledning har vi valt att under denna rubrik beskriva mer ingående hur man kan se på tjejgruppmöten samt vilken skillnad vi kommit fram till att de kan göra för unga tjejer.

Som det stod i avsnittet ”Tidigare forskning” så beskriver författarna Eklund och Dahlberg tjejgrupper som en grupp med tjejer som antingen är öppen eller sluten. De öppna grupperna innebär att tjejer kan komma och lämna gruppen som de vill vilket både har för- och nackdelar. Fördelarna är att nya tankar och idéer kan

komma in lite när som och att tjejerna är fria att gå när de vill. Nackdelen är att gruppen kan upplevas otrygg, opersonlig samt riskera att förlora kontinuitet. Slutna grupper har också sina för- och nackdelar. Fördelarna är att eftersom det är samma tjejer från början till slut, kan sammanhållningen bli riktigt bra. Nackdelen å andra sidan är att tjejerna i gruppen efterhand börjar tänka likadant eller att någon/några känner ett utanförskap. Det huvudsakliga med tjejgruppen, oavsett om den är öppen eller sluten, menar författarna är att den har ett klart syfte och mål samt att det är de deltagande tjejernas intressen och behov som styr innehållet. Det är också ett plus om tjejerna i gruppen är i ungefär samma ålder så att mognadsskillnaden inte blir för stor (Eklund & Dahlberg, 2004).

Vi har varit i kontakt med en kvinna som är ledare på Tjejloftet, en fritidsgård i södra Sverige. Hon är utbildad fritidsledare och driver nu Tjejloftet där unga tjejer från fjärde klass till och med 17 år kan komma och spendera sin fritid. Exempel på aktiviteter som går att delta i är bland annat att måla, sy eller kanske sjunga. Tjejerna kan också leka lekar, titta på tv och få taktillmassage helt gratis. Förutom aktiviteter på plats, samlar tjejerna också ihop pengar för att göra olika utflykter tillsammans och ibland får även exempelvis deras pappor hänga med. Utflykterna kan vara tältning i skogen, att bada på badhuset eller andra aktiviteter som tjejerna själva ger förslag på (Fritidsledaren, 2013).

Fritidsledaren berättar att något som hon tror kan vara viktigt när man beslutar sig för att starta en tjejgrupp är att man har ett uppsatt mål som man känner att man vill nå upp till. Det skulle kunna handla om problem i skolan eller annat. På just Tjejloftet medverkar man som tjej av fri vilja, och då menar fritidsledaren att hon vill lägga det på den nivån, att det är på deras villkor, att man tar upp det de vill ska tas upp. Ibland kanske man som ledare känner att man vill så mycket själv, att man har egna idéer som man vill ta upp, men då måste man ta ett steg tillbaka och fundera på vad gruppen vill. Hon ger oss ett exempel:

Jag hade en tjej som kom hit till verksamheten och sa aldrig någonting. Hon satt alltid och pyssla och var med. Hon hade ju en viss funktionsnedsättning, och så blev jag så, hon pratar inte och... Men jag såg ju att hon skrattade och så med de andra. Så var det en från habiliteringen som var bättre kunnande på det området än jag var, som sa att jag kunde vara lugn, att hon älskar att vara här under sina förutsättningar. För det var ju jag som kände att jag ville ha med henne mer, jag ville att hon skulle prata, men då fick jag ju backa och hon fick vara där hon var, och hon var jättenöjd och glad med det. Så ibland får man kanske lägga bak sitt egna och tänka på vad gruppen vill (Fritidsledaren, 2013).

På Tjejloftet var de besökande tjejerna förut uppdelade, förklarar fritidsledaren. De yngre kom mellan kl 15:00 och 18:00, och efter att de sedan gått hem kom de äldre. Det var först efter ett förslag som kom från tjejerna själva om att de ville vara där alla tillsammans som man ändrade på detta och beslöt att alla, oavsett ålder, kunde komma fritt under öppettiderna. Fritidsledaren menar att eftersom hon är så tydlig med vad som gäller för tjejerna, så var det inte några problem att genomföra denna förändring.

När vi pratar med gymnasietjejerna märks det snabbt att vissa av tjejerna i alla tre grupper har varit med om tjejgruppmöten, medan andra inte har det och att de som

har upplevt det, oftast har gjort det när det varit något fel i klassen. Fel som till exempel mobbning eller utfrysning. Det har alltså sällan varit i förebyggande syfte, utan för det mesta handlat om att, bildligt talat, släcka bränder som redan spridit sig. En annan tanke som de flesta i de tre grupperna med gymnasietjejer vi intervjuade hade, var att tjejgrupper bör finnas för tjejer som går i sjuan, eftersom det är vid den tiden som mycket händer i livet. För många handlar det inte bara om att byta klass, utan även om att byta skola och därmed den miljö man varit trygg i sedan en längre tid tillbaka. Det betyder också att man ska passa in i den nya klassen och skaffa kompisar. Risken för skitsnack, mobbning och utfrysning kan bli stor. Vissa av tjejerna tycker dock att det hade varit bra om man sysslade med den här typen av gruppverksamhet tidigare, kanske redan på låg- och mellanstadiet eftersom mycket utav bråkandet sker under denna period. Andra tycker att det hade behövts under gymnasietiden också, eftersom detta också är ett miljöombyte. (Grupp 1, 2 & 3, 2013).

Gymnasietjejerna anser även att de deltagande tjejernas intressen och behov är det som borde vara i fokus när man planerar tjejgruppmöten. En tjej i grupp 1 tycker att det finns en särskild sak som är viktig att ha med i tankarna när man har tjejgruppmöten. Hon uttrycker det så här: *... att förebygga genom att prata om ämnen som händer, alltså så att man kanske undviker det genom att veta hur man ska lösa det* (Grupp 1, 2013).

Oinas och Collander menar, precis som ovanstående citat, att det är viktigt att tjejerna under gruppstillfällena får lära sig att hantera och lösa konflikter. De måste få en insikt i och lära sig hur de kan uttrycka sig och forma sina åsikter och behov. Författarna beskriver även vikten av att få tjejerna att anta ett värderingsfritt förhållningssätt, till sig själva och andra i sin omgivning. Att de accepterar och respekterar sig själva och andra. Detta bör då förhoppningsvis leda till att tjejerna får kraft och stöd att påverka sina liv och omgivningen de har omkring sig (Oinas & Collander, 2007).

En utav de tjejer som var med i tjejgruppen som hölls på Ellinors praktikplats säger så här efter de avslutade mötena:

... Det har verkligen hjälpt att typ, öppna upp människor, för att där är några stycken blyga tjejer i min klass, och jag vet att de känner sig ganska ensamma eftersom de bara har typ en vän, och människor får en viss bild av dem som kanske inte är sann, för det är kanske inte så de ser sig själva. Så jag tror det vore bättre om tjejerna i vår klass skulle kunna få möjligheten att bli mer bekväma med att visa vem de verkligen är, istället för att gömma sig bakom något som alla tror att de är (Anna, 2013).

Eklund och Dahlberg beskriver även i sin bok olika övningar som går att utföra under tjejgruppmöten. De ger exempel som heta stolen och fyra hörn som är värderingsövningar där man får ta ställning till olika påståenden som ställs och sedan förklara hur man tänker kring sitt ställningstagande. Detta ska i sin tur hjälpa tjejerna att komma fram till hur de tänker kring vissa ämnen och reflektera över varför de tänker på detta vis. Att ta upp teman som känslor, tankar och funderingar under tjejgruppmötena är också något som författarna anser är en bra idé. De beskriver även aktiviteter som biobesök och vandring som något som kan förekomma under tjejgruppmöten (Eklund & Dahlberg, 2004).

När vi frågar grupp 3 av gymnasietjejerna vad de tänker på när de hör ordet tjejgruppmöten får vi svar som "tjejsnack", "allt på bordet", "skvaller" och att man sitter och pratar om allt möjligt. Enligt en tjej i gruppen som tidigare varit med om tjejgruppmöten, var fokuset då på att förbereda de deltagande tjejerna inför tonårslivet genom att prata om hur det är att ha en pojkvän och puberteten och så vidare. Detta skedde när tjejen i fråga gick i femte klass. Lite senare, runt åttonde klass, handlade det mer om problem som uppstått (Grupp 3, 2013).

De tre tjejerna som intervjuades efter att tjejgruppmötena i deras klass avslutats, hade lite synpunkter på vad de tyckte var det roligaste respektive det tråkigaste med tjejgruppmötena. Anna menade att det roligaste med tjejgruppmötena var att ha rollspel eftersom det försatte en i en konstig och rolig situation. Sara tyckte att lekar där tjejerna fick samarbeta var bäst eftersom det gjorde att man fick en bättre känsla för varandra och att man lärde sig mer om varandra. Ett exempel på en övning som hon gillade bäst var när de fick stå på en rad stolar och utan att prata, förmedla vilken dag de fyller år och efterhand gå runt varandra utan att trilla ner på golvet, för att slutligen ha den yngsta i gruppen först och sedan succesivt avsluta med den äldsta. Lisa tyckte det mesta med tjejgruppmötena var roligt. Speciellt att man fick lära sig nya saker om alla tjejerna, även de man vanligtvis inte brukar prata med. Anna tyckte minst om "sifferleken". Sifferleken är en "lära känna-lek" där man skriver mellan fem och tio siffror som har med en själv att göra och sen ska de andra gissa vad varje siffra står för. Siffran 40 kan till exempel vara ens skostorlek och siffran 2 kan kanske stå för antalet syskon man har. Anledningen till att Anna tyckte minst om denna övning var för att det var svårt att välja ut vilka siffror som skulle representera vad, men även att gissa på andras siffror. Sara gillade minst övningen när de fick titta på en massa naturbilder och sedan associera dem med känslor. Anledningen till att det var jobbigast för Sara var för att en utav bilderna hade ett motiv av en ensam tall på ett snöigt fält som hon ansåg stod för ensamhet och utfrysning. Hon tyckte det kändes jobbigt att veta att det finns tjejer i klassen som känner sig så. Det blev lite av en väckarklocka för henne. Lisa tyckte minst om rollspelen som tidigare nämnts i detta stycke, eftersom hon var rädd att hennes kompisar skulle ta illa upp om hon till exempel var tvungen att spela elak mot dem. Att de skulle ta det på fel sätt.

Det finns också en del praktiska saker man bör tänka på när man startar en tjejgrupp. I Röda Korsets Ungdomsförbunds text, poängterar man vikten av att regler om exempelvis mobiltelefoner och tystnadsplikt går igenom i gruppen innan man sätter igång med övningarna. Alltså regler som huruvida man får ha mobilen igång under träffarna och det faktum att det som sägs och görs i gruppen, stannar i gruppen. Författaren tipsar även om att man utför en utvärdering med tjejerna efter avslutad tjejgrupp, där de får skriva ner sina tankar om vad som varit bra respektive dåligt (Nubäck, 2010).

I grupp 3 av gymnasietjejerna säger en utav tjejerna att det gäller att alla är öppna. Inte att en är öppen och sen att alla andra sitter tysta. Det gäller också att det man säger stannar i gruppen, vilket kan vara svårt om man inte känner sig trygg med de tjejer som deltar i gruppen.

Fritidsledaren på Tjejloftet menar att just det där med tystnadsplikt kan bli ett problem om man har tjejgruppmöten med exempelvis tjejerna i en och samma klass, eftersom de alla känner varandra. Hon menar att risken för att tjejerna

skvallrar om varandra inför andra kan öka om det sker på ett ställe som skolan och att detta skapar ett tillitsproblem.

För att undersöka förändringen mellan tjejerna i klassen på Ellinors praktikplats (om det skett någon förändring), fick tjejerna efter varje gruppmöte fylla i en enkät där de bland annat fick ta ställning till om de tyckte att gruppen kommit närmare varandra under den senaste veckan. Så här såg resultatet ut efter första ”riktiga” tjejgruppmötet (alltså inte introduceringsmötet):

4. Do you feel the group has become closer as a whole since the last girl group meeting?								
3,8 cm	1							
4,8 cm	1							
5,2 cm	1							
5,5 cm	1							
6,1 cm	2							
6,9 cm	1							
8,5 cm	1							
9,5 cm	1							

Enkätens upplägg finns bifogad i detta arbete (enkät 2 i bilagorna). Sträcket mellan gubbarna på enkäten, är utmätt mellan noll och tio centimeter. Centimetrarna här på bilden, representerar hur långt in på sträcket mellan ledsen och glad gubbe som tjejerna markerat ett kryss. Krysset representerar huruvida de känner att de inte alls blivit tätare i gruppen (ledsen gubbe), respektive om de känner att de blivit tajtare (glad gubbe). Ju högre antal centimetrar, desto positivare är således svaret.

Efter det sista ”riktiga” gruppmötet (alltså inte avslutningsmötet), svarade tjejerna så här på samma fråga:

4. Do you feel the group has become closer as a whole since the last girl group meeting?								
4,6 cm	1							
6,3 cm	1							
6,6 cm	1							
6,8 cm	1							
7 cm	1							
7,3 cm	1							
7,8 cm	1							
9,5 cm	1							

Utifrån de två undersökningarna ovan går det alltså att se att det är fler som anser att de kommit varandra närmare efter det sista mötet än efter det första (med en felmarginal på en tjej som var sjuk under sista mötet). Då kan man alltså dra slutsatsen att tjejgruppmötena skulle kunna vara en faktor till denna förändring och spekulera i att tjejerna kan ha kommit närmre för att de delat med sig och känt en viss tillit till gruppen. Så här säger Anna: *Tjejgruppmötena har på något vis öppnat upp mig lite mer, för att nu vet jag mer om tjejerna i min klass, och det har fått mig att lättare öppna upp mig och prata med dem mer tror jag* (Anna, 2013).

6.1.1. Analys

Som nämnts tidigare i detta avsnitt så kan alltså tjejgrupper fungera i både öppna och slutna former och med antingen olika åldrar i gruppen, eller liknande åldrar. Vilka risker kan då tjejerna som är med i gruppen utsättas för genom dessa olika upplägg?

Som nämndes i teoriavsnittet så lever människan, enligt spänningsteorin, ständigt under press från samhället. Man ska alltså sträva efter att uppnå en viss, enligt Robert K Merton, ekonomisk eller social framgång. Det kan också handla om en strävan efter en högre status, som Robert Agnew poängterar. Misslyckas man med detta finns risken att man försöker skaffa dessa framgångar på andra sätt, sätt som kanske inte är helt tillåtna, eller också att man accepterar sin underordning och låter bli att försöka uppnå idealen (Lily et al, 2011).

Om vi nu säger att vi skapar en tjejgrupp där åldrarna är blandade och gruppen är öppen, vilka sorts spänningar skulle i så fall kunna uppstå? Ett problem skulle kunna vara att just åldern är betingat med status. Att man är äldre kanske upplevs som att man är bättre, visare och duktigare på saker och ting utav de som är yngre. Risken finns att de äldre blir översittare och eventuellt ser ner på de yngre, vilket leder till att de yngre känner en press över att de inte är lika mogna, duktiga och erfarna som de äldre. Detta kanske skapar olust hos de yngre vilket antingen skulle kunna leda till att de börjar bete sig som de äldre och därmed gör saker som de kanske inte bör göra, exempelvis röka och snatta, eller att de yngre är medvetna om sin ”lägre ställning” som ung och därmed struntar i vad de äldre gör, och istället håller sig till det de tycker är kul och viktigt. Sen måste det ju inte vara så att de äldre gör mindre bra saker som då rökning och snatteri, bara för att de är äldre. Om de äldre som är med i gruppen är skötsamma och trevliga, kan detta också leda till att de yngre känner sig trygga och välkomna och därmed inte känner sig pressade att leva upp till de äldre idealen. Tyvärr är ju detta svårt att styra om gruppen är öppen så att vilken tjej som helst, skötsam eller ej, kan delta.

Det här med åldern kan också dras till Edwin Lemerts tanke om primär och sekundär avvikelse, där alltså den primära avvikelsen i detta fall skulle vara att den yngre personen är just yngre, något hon inte kan påverka. Den sekundära avvikelsen blir i så fall att den yngre använder detta för att komma undan med saker hon gjort eller sagt genom att exempelvis skylla på sin okunskap som är knuten till hennes ålder.

Om gruppen vi skapar istället är en sluten grupp med tjejer i liknande åldrar så kanske det inte är just statusen av att vara som de äldre som pressar tjejerna, utan istället möjligtvis den ekonomiska ställningen. Då kanske översittarna istället blir de tjejer vars föräldrar har pengar som de kan köpa fina saker till sina döttrar för, medan de andra måste kämpa för att ha lika fina saker och därmed kanske väljer att stjäla en ny mobiltelefon eller liknande för att hävda sin falska, goda ekonomiska ställning. Om gruppen då är sluten, blir det svårt att få nya influenser från tjejer som kanske inte alls värdesätter materiella ting utan som värdesätter varandras beteende och samarbetsvillighet.

Självklart finns det fler scenarion än de ovan nämnda, men just dessa kan ses som exempel på hur man skulle kunna utveckla spänningar och avvikande beteende hos tjejer beroende på hur tjejgruppen ser ut.

I ”Tidigare forskningsavsnittet” kan man läsa om det faktum att man i tjejgrupper diskuterar känslor, tankar och erfarenheter, och att man gjort detta ända sedan 1800- talet fast i form av syjuntor och senare basgrupper. Vilka positiva respektive negativa aspekter finns det då när man i sådana här typer av grupper diskuterar saker som stigmatisering och spänning?

I tjejgrupperna är det som vi tidigare nämnt tänkt att man förutom aktiviteter kan få prata ut om sin känslor och erfarenheter för att få stöd för saker man varit med om eller kanske kommer vara med om. Det skulle kunna handla om att få stöd i att man känner sig stämplad, till exempel som nördig och tillbakadragen. Det positiva med tjejgruppen är då att tjejen i fråga kan med hjälp av stöd från de andra tjejerna bryta den moraliska karriär som Howard Becker och Ervin Goffman pratar om. Den går ju ut på i detta fall att tjejen först gör de saker hon tycker om att göra såsom att spela datorspel och räkna matte trots att människorna runt om henne kallar henne nörd. Hon har accepterat sin nördstämpel och följer denna utan att tänka på det. När hon väl kommit på att hon blivit stigmatiserad är det lättare att fortsätta i samma nördiga spår istället för att förändra sitt beteende, och det är detta som utgör den självuppfyllande profetian. Hon har alltså blivit det som alla andra ser henne som (Hilte, 1996). Om hon då talar ut om detta inför de andra i gruppen kan de hjälpa henne att se andra positiva egenskaper som hon innehar. Att hon är en helt vanlig tjej med ett specifikt intresse som är lika mycket värd som någon annan.

Det negativa med att diskutera sådana här saker med tjejer i en tjejgrupp skulle ju kunna vara att tjejerna som deltar i själva verket är de som hjälpt till att hålla stämpeln som tjejen nu identifierar sig med uppe och därmed inte alls kommer verka stödjande eller tröstande. Ett bättre ställe att prata ut om en sådan sak skulle kanske i sådana fall vara hos en kurator eller psykolog där tjejen slipper känna sig uthängd eller blottad inför de kritiserande människorna som finns omkring henne. För att en tjejgrupp inte ska te sig som ovanstående exempel, utan bli en bra och trivsam grupp, krävs det alltså istället att man skapar ett värderingsfritt förhållningssätt gentemot varandra. Att man accepterar och respekterar sig själv och andra (Eklund & Dahlberg, 2004). Då är det alltså viktigt att man som Frank Tannenbaum uttrycker det, låter bli att dramatisera ondskan. Han menar att om vi slutar dramatisera det onda och istället lyfter det positiva med människan, så drivs personen inte lika lätt ut ur samhället (Hilte, 1996). Detta går då alltså att koppla till hur tjejerna i gruppen bör vara mot varandra för att gruppen ska fungera bäst. Om någon utav tjejerna blir mobbad eller utstött av de andra i gruppen på grund utav att hon exempelvis har en annorlunda stil, finns risken till slut att hon inte längre vill vara med i gruppen, eller att det går så långt att hon utvecklar ett negativt beteende som exempelvis självskadebeteende. Samtidigt vill vi poängtera vikten av att tjejgruppen inte ska utgöra en slags terapiform där tjejerna fungerar som terapeuter åt varandra. Tyngdpunkten bör istället ligga vid att tjejgrupperna ska finnas till som resurs för att hjälpa tjejerna att förstå empati samt lära dem ha respekt för varandra genom att lyssna och dela med sig.

Detsamma gäller när man pratar om spänningsteorin som vi tidigare varit inne på. Istället för att skapa ideal och status- eller ekonomiskt relaterade mål, bör tjejerna försöka hålla ett öppet sinne för varandras intressen och förutsättningar. Om någon utav tjejerna upplever något utav de tre typer av spänningar som Agnew beskriver, exempelvis då ett positivt stimuli borttas (ex: mormor har dött), blir utsatt för ett negativt stimuli (ex: pappan misshandlar henne) eller misslyckas med att nå ett positivt värderat stimuli (hon klarade inte naturkunskapsprovet) kan det vara bra om tjejerna på något sätt finns där för henne så att risken för att inledandet av ett negativt beteende hos tjejen minskar. Vi vill också tillägga att tjejen i detta fall självklart skulle kunna reagera på ett annat sätt än just med självskadebeteende, men eftersom Agnew skriver att kvinnor tenderar att agera inåt genom att lägga skulden, skammen och ilskan på sig själva, så tolkar vi det

som att risken för att hon börjar med ett självskadebeteende är större än att hon agerar utåt som en man hade gjort och istället blivit våldsam och lagt skulden på omgivningen istället för på sig själv (Blomberg, 2010).

Hur kan då övningar hjälpa till att styra bort stämplingar och spänning? De övningar som tidigare nämnts i denna resultatdel har varit olika aktiviteter som att göra utflykter till badhuset eller att tälta i skogen. Den största vikten har legat vid att man pratar om och diskuterar känslor, tankar och problem där de andra i gruppen kan visa empati och komma med tips och råd. Det har också nämnts olika lekövningar som man kan utnyttja under sina tjejgruppmöten. Då har det handlat om heta stolen och fyra hörn, rollspel, sifferlek, identifierande av naturbilder och rangordning av tjejerna på stolar i absolut tystnad.

När det kommer till att göra olika aktiviteter med tjejerna som att åka på utflykter tillsammans, kan detta skapa en sammanhållning bland tjejerna som gör att de kommer närmare varandra och förhoppningsvis blir vänner. Om detta uppnås kan risken för att tjejerna stämplar varandra minska eftersom de kommit att lära känna varandra och därmed förhoppningsvis inte vill såra sina vänner. Självklart kan det vara så att tjejerna inte kommit varandra så nära än och att det då blir en uppdelning bland tjejerna som gör att vissa blir utanför. Då är det viktigt att man kopplar in nästa del i arbetet med tjejgrupper, nämligen pratandet och diskuterandet kring känslor, tankar och problem. Detta kan därmed öppna för förståelse bland tjejerna. Genom att prata om det som pressar och stressar en, kan man inse att det faktiskt finns fler som upplever samma sak som en själv och då lättar förhoppningsvis trycket. För att det inte bara ska bli en massa prat eller utflykter som man kanske inte har råd med, är det viktigt att man även har kul och att man får fram ett nytt sätt att tänka genom att göra olika övningar. Om man bara har kul genom till exempel sifferleken eller rangordning på stolar, kan detta öka lusten att tjejerna kommer igen istället för att tjejgruppen ska ses som ett tråkigt måste som bara innehåller en massa prat hela tiden. Genom att para ihop dessa två fenomen, prat och lek, kan man på så sätt uppnå ett nytt sätt för tjejerna att tänka där de inte ens märker att de lärt sig något nytt eftersom det varit så kul att genomföra övningen. Där kommer till exempel de fyra hörnen, heta stolen, rollspelet och granskandet av naturbilder in. Där gör man först en övning och sedan diskuterar man vad man kommit fram till. Samma sak gäller här, att anledningen till att vi vill få tjejerna att tänka nytt och annorlunda än efter sina stereotypiska tankar, är för att öka förståelsen för olikheter hos människor och minska stigmatiseringen och pressen på dem.

6.2. Tjejgrupper i skolans värld

I detta avsnitt tar vi upp information och tankar kring huruvida tjejgrupper bör hållas i skolans värld. Kan tjejgrupper vara bra i skolan som ju är obligatorisk? Kan tjejgrupper i skolan underlätta stressen och pressen som kan ställas på tjejer i ungdomsåren?

Nilsson skriver att dagens ungdomar känner en hel del press vad gäller skolprestationer. Hon menar att psykisk hälsa har ett samband med huruvida det går bra eller dåligt i skolan. Ett gott mående ökar dessutom förutsättningarna för lärande. Det hela är en cirkel där allt hänger samman och allt faller om en del inte fungerar. Stressen detta medför kan ofta vara överväldigande. Nilsson nämner att det främst är flickor som drabbas av ångest över skolan och de visar flest tecken på nedstämdhet och depressiva symtom. För flickornas del visar undersökningar

att individuella problem och pressen från skolan leder till ett ökat tillstånd av stress (Nilsson, 2012).

Oinas och Collander nämner att dagens tjejer befinner sig under en del press eftersom man ska vara väldigt mycket på en och samma gång. Som tjej ska man vara ansvarsfull och empatisk mot andra, självständig och snygg, samtidigt som man inte ska vara bättre än andra. Är man smal, ska man inte vara för smal så att det lutar åt anorexia och en tjej som är sexig kan snabbt bli klandrad för att vara porrig eller slampig. Oinas och Collander menar att det är många trådar som drar åt olika håll, genom de kroppsliga attributen ska tjejer visa att de duger och klarar av samhällets många krav (Oinas & Collander, 2007).

Tjejerna från den gymnasieklass vi intervjuade menade att tjejgrupper i skolan hade varit bra eftersom man där hade kunnat prata om saker man är stressad över, att förebygga problem och lösa dem. En av tjejerna uttryckte att: *Det är skönt att typ komma varandra närmre... man hade ju själv sluppit ta initiativ om tjejgruppen varit schemalagt* (Grupp 1, 2013). En tjejgrupp hade varit ett bra tillfälle att lära känna varandra mer då man kanske inte pratar med alla eftersom man inte känner dem. Det är lätt att man dömer någon utifrån hur de ser ut eller är, istället för att faktiskt försöka komma varandra närmre (Grupp 1, 2013).

I den första enkäten som delades ut i klassen där tjejgruppmötena hölls, fanns en fråga som handlade om hur viktigt utseendet är för tjejerna. Så här svarade de efter introduktionsmötet:

16. On a scale from 1-10, how important do you think it is that you wear the right sort of outfit?		1 = Not at all, 10 = Very important							
1	0								
2	1								
3	1								
4	0								
5	2								
6	2								
7	1								
8	1								
9	2								
10	0								
Missing	0								

Den första raden siffror representerar skalan medan den andra representerar vad tjejerna svarat (enkät 1 i bilagorna).

Efter avslutningsmötet fick tjejerna ut samma enkätfrågor, och då svarade de så här:

16. On a scale from 1-10, how important do you think it is that you wear the right sort of outfit?		1 = Not at all, 10 = Very important							
1	0								
2	0								
3	2								
4	2								
5	1								
6	1								
7	2								
8	2								
9	0								
10	0								
Missing	0								

Utifrån dessa två bilder kan man alltså se att det finns en viss skillnad mellan första och sista mötet. Skillnaden är att tjejerna börjat luta sig mer åt att bry sig mindre om utseendet efter att ha varit med om tjejgruppmötena. Skillnaden kan dock tolkas som marginell, och detta tänker vi beror på att tjejer överlag bryr sig mycket om utseende i den här åldern. Därför kan det vara svårt att påverka just

denna aspekt hos tjejerna. Vi tolkar det ändå som att tjejerna blivit mer avslappnade mot varandra och att detta skulle kunna vara ett resultat av tjejgruppen.

Lundahl menar att det finns en hög koncentration kring mätbara resultat i dagens skolvärld. Det vill säga prov, prestationer och betyg. Detta ökar pressen, speciellt mellan klasskamrater eftersom det finns en strävan av att vara bättre än andra och en önskan om att visa att man duger. För somliga är detta en hälsosam tävling, det är motiverande. Andra gagnar det dock inte lika mycket och ofta får det elever att tappa självförtroendet. Lundahl menar att det även här visar sig att flickor mer än pojkar känner av pressen av att visa att man klarar av skolan. Flickor ser sina framgångar som något som uppnåtts genom hårt arbete, medan pojkar ser framgångarna som begåvning. Motgångar ser flickor som bristande begåvning hos sig själva, medan pojkar ser det som otur. Dessutom bygger skolan idag på eget ansvarstagande från elevernas sida, vilket i stort sett innebär att eleverna själva sätter sina betyg då det är de själva som ansvarar för ansträngningarna i skolan. Skulden läggs på eleven själv vid eventuella misslyckanden, något som kan medföra stor prestationsångest och stress för dem flesta (Lundahl, 2013).

Eklund och Dahlberg tar upp att tjejgruppen bland annat är till för att lära tjejerna att uppskatta sig själva och förbättra självkänslan. Detta då det idag ofta kan vara så att den underordnade positionen gentemot killar bidrar till en sämre självkänsla. Eklund och Dahlberg menar att det idag kan finnas en skam och skuld känsla för tjejer som har en bra självkänsla eftersom de inte ska ta alltför stor plats. Tjejgruppen hade kunnat arbeta bort sådant och fått tjejerna att inte skuldbelägga sig själva (Eklund & Dahlberg, 2004).

I gruppintervjun med tjejerna från gymnasiet framkom tankar och funderingar kring huruvida man borde införa tjejgrupper i just högstadiet, eftersom många av dem ansåg att man som tjej är mer känslig då. Tjejgruppen skulle kunna vara till stor hjälp och stöd. Tjejerna uttryckte även att det var viktigt med tjejgrupp, eftersom tjejer ofta dömer, pratar och kommenterar varandra. En tjejgrupp hade kunnat förhindra sådant och förbättra sammanhållningen samt få dem som egentligen inte känner varandra att komma närmare och bli vänner (Grupp 2, 2013).

Sara menade att det är viktigt att lära sig vad vänner är. Det är inte bara de som det är kul att leka med utan de som faktiskt bryr sig. Hon nämnde även att de grupper man tidigare endast umgåtts med nu var mer öppna, så att alla kunde umgås med alla. Sara menar att:

Tjejgruppen har hjälpt mig att se saker ur andras perspektiv, det var en tjej som var utanför och nu kan jag förstå hur det känns för henne. Typ jag kan förstå det mer, hur det känns att vara utanför. Detta är åldern när man går från att vara barn till att vara en vuxen, det är viktigt att lära sig vad vänner är och tjejgrupper är viktigt då (Sara, 2013).

Gill nämner att det idag råder en slags tävling mellan klasskamrater. Det finns en press över att prestera bra. Stressen detta medför kan leda till ett negativt socialt skolklimat. Detta underlättar för till exempel mobbning att förekomma, då det visat sig att ett positivt skolklimat gör det svårare för mobbningen att få fäste. Gill

Läraren i vars klass tjejgruppen hölls, anser att det ligger ett ansvar hos skolämbetet att ge elever en struktur samt lära dem ett alternativt sätt att tänka kring livet. Hon menar vidare att skolan är en bra arena att ha tjejgrupper i eftersom det är här man spenderar det mesta av sin tid som ung. Samtidigt menar läraren:

Det blir också svårt, ska det vara rikstäckande då eller på samma dag, alltså det är väldigt mycket logistik som hämmar för det. Så jag hade nog... men jag tycker fortfarande att det är väldigt bra att göra det i skolan, det är dem man umgås med så himla mycket (Läraren, 2013).

Lisa menade att tjejgruppen lärt dem att kommunicera bättre med varandra. Innan hade de svårt att lita på varandra i klassen då det fanns en massa smågrupper som inte pratade med andra. Detta har ändrats efter tjejgruppen och även Lisa menar att man blivit mer öppen mot alla.

I Röda Korsets text skrivs det att det råder en hierarki mellan tjejer och killar, där tjejerna fortfarande har den underordnade positionen. Hon nämner även att det inte alltid är givet att arbeta med endast tjejer eller endast killar i grupper. Det kan vara bra att göra detta så att ungdomarna har möjlighet att få plats och ta del av något där heterospelet inte äger rum (Nubäck, 2010).

Fasta tjejgrupper i skolan hade varit jättebra, ansåg tjejerna från gymnasiet. Man hade kunnat lösa många konflikter och förbättra stämningen i klassen. Tjejgruppen hade varit något man sett fram emot och man hade kunnat ta upp de problem man hade där. De menar även att tjejer är värre än killar vad gäller konflikter och skitsnack. En av tjejerna menade: *Killar skämtar skitmycket medan tjejer tjatar hela tiden. Tjejer är värre än killar, killar slåss sen är det över. Vi tjejer är väldigt så, snackar hela tiden... är långsinta* (Grupp 2, 2013). De menade även att killarna ofta tar mycket plats i klassrummet och att tjejerna ibland kommer lite i skymundan. De tyckte att en tjejgrupp hade varit bra, eftersom tjejerna då hade fått uppmärksamhet och möjlighet till egen tid (Grupp 2, 2013).

Leikin skriver att den stress och press ungdomar känner av idag ökar risken för att de ska hamna i ett alkohol- eller drogmissbruk ofta för att lätta på trycket och mildra vardagens hårda krav. Hon menar att det finns olika riskfaktorer som ökar chanserna för ett missbruk. Bland annat otrivsel och misslyckanden i skolan, dåligt familjeklimat med konflikter, psykisk ohälsa med känslor av förtvivlan och övergivenhet. Leikin beskriver även olika friskfaktorer som underlättar ungdomars situation och som ökar chanserna för en vardag utan alkohol och droger. Dessa är bland annat en fungerande skolgång, goda familje- och kompisrelationer samt en bra självbild och god framtidstro (Leikin, 2010).

Gymnasietjejerna var överens om att man i tjejgruppen kan prata om allt, både saker som sker i skolan men även sådant som händer privat. De menade att man behöver tjejgrupper för att man kanske inte vågar berätta allt hemma. Tjejgruppen kan förbättra sammanhållningen mellan tjejerna i klassen och förbereda en för det verkliga livet (Grupp 3, 2013).

Oinas och Collander nämner i sitt kapitel att en tjejgrupp har möjlighet att vara till gagn för flickor i skolan då den dels stödjer dem i sina ambitioner samtidigt som gruppen erbjuder lugn och närhet, vilket kan underlätta för dem i stressen och pressen. Oinas och Collander menar att tjejerna får lära sig var gränserna för vad

de klarar av går, att på ett bättre sätt uttrycka sina åsikter och att kunna hantera konflikter genom tjejgruppen. De får ett bra tillfälle att arbeta med sig själva för att lättare kunna hantera den stressande omgivning de befinner sig i (Oinas & Collander, 2007).

Anna hade lärt sig att vara mer empatisk och accepterande mot andra. Hon lärde sig att se saker ur andras perspektiv istället för bara sitt eget. Hon nämnde också att det är viktigt att vara mer accepterande och ha mer förståelse för andra om man ska få en bra framtid som vuxen. Att inse att de livsval en annan person gör är dennes ensak, ingen annan borde ha något emot det (Anna, 2013).

Läraren menade att tjejgruppen lärde tjejerna att snacka med varandra på ett bättre sätt och också att tänka efter hur de reagerar i olika situationer. Hon anser att det ibland kan vara bra att prova på något annat, till exempel att prata med alla i grupp och arbeta tillsammans istället för att prata enskilt med varje individ som man ofta gör. Det är även viktigt, menar Läraren, att lära sig samarbeta med andra eftersom mycket är påtvingat här i livet. Tolerans och respekt för andra är viktigt att lära sig och ha med sig (Läraren, 2013).

Tjejerna från gymnasiet menade att man kan göra allt möjligt i en tjejgrupp, samtal men även olika aktiviteter. På så vis får man se en annan sida av en tjej och det blir lättare att lita på personen (Grupp 3, 2013).

Fritidsledaren vi intervjuade från Tjejloftet hade använt sig av både samtalsämnen och olika aktiviteter, det vill säga övningar och även biobesök och pyssel, då hon hållit i tjejgrupper. Den kombinationen ansåg hon fungerade väldigt bra för att sammansvetsa tjejerna och ju mer man lär känna varandra desto djupare kan man gå med samtalen. Hon var också väldigt noga med att uttrycka vikten av tystnadsplikten i tjejgrupper. Det är otroligt viktigt att det som delas och sägs i grupperna stannar där och att alla är med på noterna om det ska fungera och vara till någon hjälp för tjejerna. Vidare var hon dock skeptisk till att införa tjejgrupper i skolan, hon menar på att:

Jag kan känna, som jag kan uppleva tjejerna här uppe ibland så är det väldigt mycket att man umgås kanske med den och med den. Så umgås man inte med de andra. Och då är det kanske inte helt lätt att sitta, det kan till och med vara så att man är lite osams, att man inte riktigt conectar med varandra. Då blir det ju påtvingat, de här tjejgrupperna. Jag vet inte om jag... för frågan är om man vågar... och då är ju frågan, kommer tystnadsplikten att gälla? För då kanske man får veta nåt känsligt, och så utnyttjar man det i ett annat läge. Så jag vet inte... om man faktiskt är så ärlig. Jag är inte helt säker på att det här påtvingade är det bästa. Men ska man göra det, tror jag mer att man skulle göra saker där man faktiskt försöker sammansvetsa dem. Då får man börja väldigt basic, och inte använda det man får höra vid ett senare tillfälle (Fritidsledaren, 2013).

Självklart finns det både positiva och negativa aspekter med schemalagda tjejgrupper, alltså att de blir obligatoriska. Precis som fritidsledaren uttrycker, så finns ju risken för att tjejerna kan uppleva ett obehag av att yttra sina tankar och känslor inför andra tjejer som de dessutom kanske har en dålig relation till. Samtidigt anser vi att dessa obligatoriska möten kan fånga upp de tjejer som verkligen kan vara i behov av en tjejgrupp. Vid frivilliga tjejgrupper finns risken

att endast starka tjejer som kanske inte är i lika stort behov söker sig dit, medan de som behöver det mest väljer att inte göra det. Vi tänker att en anledning till att dessa tjejer väljer att inte söka sig till en frivillig tjejgrupp är för att de kanske inte vågar, eller tänker att de inte passar in.

Fritidsledaren nämner även aspekten kring tystnadsplikt. Här tänker vi att risken för att tjejerna använder den information de fått under mötena för egen vinning kan ju finnas, därför är det viktigt att förklara betydelsen av tystnadsplikten. Här menar vi att man bör tolka denna regel som en sorts hövlighet mot varandra i gruppen. Vi förstår att det blir svårt att till hundra procent upprätthålla en tystnadsplikt, men att det är viktigt att lära tjejerna förstå innebörden av den.

6.2.1. *Analys*

Som tidigare nämndes i resultatdelen ligger det en hel del press på ungdomar i dagens skolvärld. Det är främst tjejer som känner av detta, eftersom de ska vara så mycket på en och samma gång. Till exempel smala, men inte anorektiska, smarta och snygga, men inte bättre än andra (Oinas och Collander, 2007). Det är även de som visar flest tecken på nedstämdhet, ångest och depressiva symtom av stressen och pressen (Nilsson, 2012).

Stämplingsteorin handlar främst om att människor har en tendens att skapa olika stämplingar för dem som inte passar in, till exempel ”nörd” eller ”utstött”. Vi har alltså ett behov av att kategorisera varandra, oftast som normala eller icke normala (Goffman, 1972). Detta skulle kunna stämma in på de flesta människor och tillfällen i livet, men kanske främst i skolvärlden bland ungdomar. Mest framträdande är kanske tjejer då de har ett stort behov av att passa in, visa att de är någon och att de klarar av allt. Finns det då någon som avviker eller som inte riktigt passar in får denne lätt en stämpel som till exempel anorektisk, nörd eller slampa. Precis som våra intervjuer visar på, dömer tjejer fort varandra utifrån hur de är eller ser ut. Vidare tar stämplingsteoretikerna upp två olika begrepp som visar på hur ett avvikande beteende kan inledas och sedan bli en del av personligheten. Dessa begrepp är: primär avvikelse och sekundär avvikelse (Hilte, 1996).

Här kan man dra en parallell till skolan och tjejers värld, främst till kläder men även huruvida man är en i gänget, populär, eller om man inte passar in. Är man en i gänget får man inte lika lätt en stämpel, men anses man som avvikande på ett eller annat sätt blir stämpelein väldigt fort den som utstött. Till en början kanske detta inte är ett alltför stort problem, men när tjejen ifråga börjar identifiera sig med denna stämpel och börjar anpassa sig och acceptera rollen, tar det inte långt tid förrän det blir en del av personligheten. Hon kan då leva större delen av sitt liv med denna uppfattning om sig själv, vilket kan leda till svårigheter i skola, privatliv och senare på arbetsmarknaden.

Enligt det andra enkätsvaret vi använt oss av ser man en viss skillnad före och efter tjejgruppen kring huruvida tjejerna visat mer empati mot andra eller inte. Detta kan tolkas som att tjejgruppen hjälpt tjejerna att vara mer förstående gentemot andra i sin omgivning och lärt dem inte döma alltför snabbt. Genom tjejgrupper i skolan kan förhoppningsvis det dömande som på förhand ofta sker bland tjejer upphöra. Man kanske blir mer accepterande mot de andra. Samtidigt kan dock tjejgruppen bli något jobbigt om man misslyckas med att lära tjejerna

empati och acceptans. De tjejer som redan känner sig utstötta kan bli ännu mer utstötta om övriga tjejer i klassen ser det som ett måste att medverka i tjejgruppen bara precis för att det finns utstötta tjejer i deras klass.

En fråga som kan dyka upp, är vem det är som bestämmer vad som är avvikande eller inte. Vad är avvikande? Svaret på frågan är omgivningen, de man har omkring sig, den sociala gruppen och normerna i den (Hilte, 1996). Merton menar att den spänning som kan upplevas av en individ då man strävar efter mål som är svåra att nå leder till anomi. Han menar att de normer som finns och som de flesta underordnar sig kommer att försvagas, tanken på rätt och fel kommer inte längre att existera (Lily et al, 2011). Vi drar parallellen till tjejers situation idag. Det vill säga vikten av de yttre attributen och pressen av att göra bra ifrån sig, samtidigt som man inte ska vara bättre än alla andra. Åsikter och tankar från andra kan tära mycket. Detta kan leda till att man helt enkelt struntar i allt, skola och vänner, familj och framtid, eftersom spänningen tar över och det till slut blir för mycket. De mål man själv eller andra satt upp blir för svåra att nå. Ett avvikande beteende kan inledas som följd och få konsekvenser senare i livet som man kanske inte tänker på just då. Med konsekvenser menar vi till exempel att om man struntar i sin skolgång kan detta försvåra framtidsutsikterna för vidare utbildning och arbete. Börjar man strunta i vänner och familj kanske man en dag står utan dem. Detta skulle kunna orsaka en nedåtgående spiral där man mår dåligt av att vara ensam och inte riktigt lyckas på vissa områden som till exempel skola och arbetsmarknad samtidigt som man inte orkar bry sig.

Vidare menar Agnew att spänning kan finnas i en individs liv då förekomsten av stress och press är hög. Spänning kan förekomma av olika orsaker i form utav till exempel misslyckande i skola, privatliv eller att en olycka sker. Ett avvikande beteende skulle kunna innebära att man tar till otillåtna medel för att nå det mål man vill, till exempel att fuska i skolan, skolk eller annat som kan tänkas avvika från de rådande normerna (Lily et al, 2011). Vi tänker oss att det förekommer mycket spänning i tjejers liv som kan komma utifrån men även inifrån dem själva. Denna spänning skulle kunna leda till ett avvikande beteende såsom att tjejer inleder förhållanden med killar som ses som farliga, börjar röka, strunta i sin skolgång eller gör uppror mot föräldrarna på ett eller annat sätt.

Som nämnts i resultatdelen ligger fokus idag på prestationer och betyg i skolan. Det finns en strävan hos eleverna att vara bättre än andra och av att visa att man duger. Detta kan vara motiverande, men även påfrestande främst för tjejers del, då framgång innebär hårt arbete och misslyckande innebär bristande begåvning (Lundahl, 2013). Det finns dessutom en slags dubbelmoral, för samtidigt som man ska visa framfötterna finns det en annan roll för tjejer. Tjejer ska egentligen inte ta så mycket plats, de har fortfarande en underordnad ställning gentemot killar. Det förekommer ofta skam- och skuld känslor för tjejer som har bra självförtroende (Eklund & Dahlberg, 2004). Ur intervjun med gymnasietjejerna framkom funderingar kring om man borde införa tjejgrupper i just högstadiet eftersom man som tjej är väldigt känslig då. Det kan även vara ett bra forum att få vara ifrån killar ett tag, att få hjälp och uppmärksamhet eftersom killarna tar störst plats i klassrummet. Vi tänker dock att tjejgruppen kanske skulle kunna orsaka vissa problem som att tjejernas olika orosmoment, tankar och känslor smittar av sig på varandra. Att man plötsligt börjar tänka på sådant man tidigare inte oroat sig över. Stressen kan då ökas på och förvärras.

Denna tävling mellan eleverna kan lätt leda till ett negativt klimat. Detta underlättar förekomsten av mobbning. Det blir ett vapen som man försvarar statusen i skolan med. Självklart riktar mobbning även in sig på utseende och beteende, vilket kanske är vanligast och som vi varit inne på tidigare. Den eller de som avviker är det lätt att rikta in sig på (Gill, 2012).

Becker tar upp förhållandet mellan gruppen och den avvikande personen. Detta förhållande måste existera om en avvikelse ska kunna äga rum. Bryter någon mot gruppens regler ses hon eller han som avvikande (Becker, 1997). Gruppen kontra "outsidern" ser vi tydligt i skolan, bland tjejer. Mobbning uppstår lätt i detta klimat eftersom det inte finns rum för till exempel förståelse eller empati. För den som har bra självförtroende och som tar plats kan detta vara en grund för mobbning, då det verkar finnas en oskriven regel för tjejer att inte ta för mycket plats.

Becker nämner vidare att stämpling också kan vara ömsesidig. Det vill säga de som blivit utstötta ur gruppen och som ses som avvikare, stämplar själva de som utslutit dem (Hilte, 1996). Stämpling av detta slag kan alltså fungera som en typ utav försvar, det vill säga att man stämplar tillbaka för att skydda sig själv. Ett exempel kan vara häst- eller sporttjejer i skolan. Dessa kan ofta stämpla de som inte är intresserade av sådant, samtidigt som dessa tjejer faktiskt blir stämplade av de andra i omgivningen som inte delar deras intressen. Det negativa klimatet spås alltså på eftersom alla går och dömer varandra utifrån deras intressen och åsikter.

Vi kan även dra paralleller till spänningsteorin. Agnew menar att det finns olika källor för att spänning ska förekomma i en individs liv. Då ett positivt stimuli blir borttaget, då en individ blir utsatt för ett negativt stimuli eller misslyckandet av att nå ett positivt värderat stimuli. Agnew fokuserade också på negativa känslor, såsom ilska eller sorg. Han menar att då individer känner negativa känslor vill de få utlopp för dessa. Detta genom någon form utav avvikande beteende (Lily et al, 2011). Alla tre typerna av spänning kan förekomma i tjejernas liv i skolan. Spänning kan vara i form utav stormande vänskapsförhållanden som inte alltid håller, man kan vara vänner ena dagen för att vara bittra fiender den andra. Att inte få det betyg man siktat på efter att ha lagt ned mycket tid och arbete kan också vara otroligt frustrerande. Dåliga erfarenheter i skolan kan öka på den stress tjejer känner. Detta ökar riskerna för att de ska inleda ett avvikande beteende. De kanske känner att de inte orkar mer, de vill inte vara i skolan eller att det inte är lönt att lägga ned tid på skolan eftersom man inte får de resultat man vill ha ändå. Det avvikande beteendet skulle då kunna yttra sig i form utav skolk, att tjejerna bråkar sinsemellan, börjar bete sig på ett sätt som inte är normalt för henne eller inleder ett alkohol- eller drogmissbruk. Mobbningen i sig skulle även kunna tänkas vara ett avvikande beteende, ett utlopp för de negativa känslor man går och bär på.

En tjejgrupp i skolan skulle kunna vara ett sätt att förebygga detta med rätt ledarskap som styr tjejerna i rätt riktning. Det vill säga som kan hjälpa dem till annorlunda sätt att tänka kring varandra. Läraren vi intervjuade menade att det är upp till skolan att lära elever ett annorlunda sätt att tänka. Att lära dem vikten av respekt och acceptans gentemot andra. Anna och Lisa hade lärt sig genom tjejgruppen att man kan vara öppen och accepterande mot andra. Kommunikation är viktigt och det går att lita på folk om man bara lär känna dem. I tjejgruppen kan det dock vara viktigt att bygga upp tillit och att få tjejer att känna sig accepterade

och välkomna. Detta är grundläggande för att tjejgruppen ska vara till gagn för tjejerna. En negativ aspekt vi dock vill poängtera kring detta är att man kanske inte alltid är så ärlig trots att man kanske lovat att vara det. Man kanske ljuger om saker för att få reda på hemligheter eller kanske spelar en roll just inför tjejgruppen. Då gruppen tagit slut finns risken att allt återgår till det tidigare läget där man fortsätter att stämpla varandra på grund av sina intressen eller fortsätter med mobbning.

Som vi tidigare nämnt kan stressen och pressen leda till ett alkohol- eller drogmissbruk. Det finns olika riskfaktorer, såsom otrivsel i skolan, dåligt familjeklimat och psykisk ohälsa, som ökar chanserna för att hamna i ett missbruk (Leikin, 2010). Gymnasietjejerna var inne på det faktum att man inte alltid vill prata om saker hemma, utan en tjejgrupp i skolan hade kunnat underlätta detta. Att man kan prata om allt i en tjejgrupp och även göra olika aktiviteter eftersom detta underlättar stress och man lär känna varandra. Genom tjejgruppen får tjejer chans att lära sig var deras gränser faktiskt går och vad de klarar av. Den erbjuder även närhet och lugn. Gruppen lär dem också att hantera konflikter på ett bättre sätt och att arbeta med sig själva för att kunna hantera den stressande och prestationsfyllda omgivningen (Oinas och Collander, 2007).

Goffman menar att den eventuella stämpling en person blir ålagd innebär ett stigmatiserande. Personen ifråga kan totalt ändra synsätt på sig själv och rättar sig efter hur omgivningen ser på henne eller honom genom stämpeln. Denna stigmatisering kan till slut bli en självuppfyllande profetia (Hilte, 1996). Här drar vi parallellen till föregående stycke och då främst den stress och press tjejernas vardag kan innebära. För att undgå stressen och pressen inifrån och utifrån, kan detta till exempel innebära att man tar till alkohol eller droger. Som gymnasietjejerna var inne på, är det inte heller alltid man har en så bra situation hemma att man vågar dela med sig av sina innersta tankar och känslor. Att ta till alkohol eller droger som en flykt från vardagen kan få många och stora konsekvenser. Tjejer kan hamna i många hemska situationer som följd och få stämpeln som alkoholist eller pundare. Till en början kanske man inte identifierar sig med denna roll, men efter ett tag kan rykten börja florera och dessa rykten gör att stämpeln dröjer kvar. Stigmatiseringen detta innebär gör att man kan falla in i rollen som andra givit en. Den självuppfyllande profetian är ett faktum.

Tjejgrupp skulle kunna vara ett bra medel för att informera om faror med alkohol och droger. Att det är normalt att känna hopplöshet och vikten av att klargöra och bekräfta när gränsen för vad man klarar av är nådd. Vi anser att det är viktigt att be om hjälp och att kunna ta emot den. Lugnet en tjejgrupp kan erbjuda skulle kunna hjälpa tjejer i skolan att hantera stressen och pressen som ibland kan vara överväldigande, samtidigt som gruppen kan lära dem att hantera och förstå omgivningen. Å andra sidan kan detta lugn som tjejgruppen erbjuder få en annan effekt, till exempel att tjejerna blir alltför lugna och struntar i skolan för den sakens skull. En "det löser sig" mentalitet skulle kunna inledas.

Merton skiljer på olika metoder som människor använder sig av för att rätta sig efter den spänning de upplever i sina liv. Detta kan vara till exempel att ta till olagliga medel för att nå sitt mål, sänka sina mål så att de med säkerhet uppnår dem och de som vill fly den press samhället lägger på dem genom avvikande beteenden (Lily et al, 2011). Vidare har Agnew märkt en skillnad till hur män och kvinnor reagerar då spänning uppkommer i deras liv. Kvinnor reagerar inåt med

självföreläsa, depression och skam. Detta kan senare utvecklas i ett självskadebeteende (Blomberg, 2010).

Om man håller inne sina känslor och inte får utlopp för dem kan detta öka problemen, vilket gör att ett avvikande beteende till slut kan vara oundvikligt. Anpassningsmetoder kan också leda till avvikande beteende. Detta för att nå målen eller för att undvika stressen och pressen dessa kan medföra. Ett avvikande beteende kan till exempel vara att utveckla ett beteende som inte brukar vara normalt för tjejen i fråga. Är det riktigt illa och går obemärkt förbi kan den slutgiltiga lösningen, för vissa, vara att begå självmord.

Agnew upptäckte dock olika faktorer som minskar risken för att en individ ska inleda ett avvikande beteende. Bland annat närvaron av stöd och starka sociala band (Lily et al, 2011).

En tjejgrupp i skolan skulle kunna vara till stöd för tjejer och lära dem hur man kan hantera den stress och press de känner av från omgivningen och skolan. Stöd och gemensamma erfarenheter, tankar och känslor skulle kunna hjälpa tjejerna, samtidigt som detta dock kan få andra följder om det visar sig att man faktiskt är ensam om att ha vissa känslor. Ett utanförskap kan då börja kännas av för den här tjejen. Det skulle även kunna innebära att man inte känner samhörighet till sina vänner då man kanske upptäcker att man inte har så mycket gemensamt som man trodde. Det kan också vara viktigt att gruppen inte blir något som är påtvingat vilket lätt kan hända om dessa möten är schemalagda.

Fritidsledaren poängterade problemet med påtvingade tjejgrupper i skolan, att detta kanske inte är så bra. Dock menade hon att om det görs på rätt sätt och går stegvis med aktiviteter och samtal för att sammansvetsa tjejerna, kan det fungera. Tjejgruppen hjälper tjejerna på olika vis, ju mer de lär känna varandra desto mer stöd har de av varandra och ju mindre dömer man varandra på förhand, innan man faktiskt känner personen. Anna hade genom tjejgruppen i sin klass lärt sig att vara mer empatisk mot andra, ha större förståelse och hon insåg att de val andra gjorde var upp till dem. Ingen annan borde döma dem för det eller ha något emot det.

7. SLUTDISKUSSION

7.1. Tjejgrupper generellt

Genom vår research har vi försökt ta reda på information kring tjejgrupper generellt. Något vi upptäckte var att upplägget på en tjejgrupp kan se olika ut, exempelvis kan de vara öppna eller slutna. Fördelen med öppna grupper är ju som vi nämnt tidigare att man får många nya influenser då tjejer kan tillkomma under gruppens gång och att det då kan finnas en större chans att hitta en eller flera närmare vänner. Det negativa kan dock vara att det blir för stort ombyte av tjejer vilket gör att det blir svårare att känna trygghet och kanske tillit. Viljan att öppna sig inför nya människor hela tiden kan vara jobbigt och försvåra arbetet i gruppen. Det kan vara jobbigt för de tjejer som redan finns med att göra uppehåll i de saker de håller på med för att introducera nya medlemmar.

Motsatsen är då slutna grupper och det positiva med dessa är att man eliminerar det stora utbytet av gruppmedlemmar, vilket gör att tjejerna får det lättare att dela med sig och skapa en relation med varandra. Det kan också underlätta sammanhållningen och känslan av tillit. Det negativa med slutna grupper är

således att det blir svårt för dem som inte känner samhörighet till de andra tjejerna i gruppen och därmed kan uppleva ett obehag av att delta. Vi tänker dock att eftersom dessa grupper är frivilliga kan ju faktiskt personer som inte trivs välja att inte gå dit. Problemet blir ju då att sammanhållningen blir svår att upprätthålla om vissa deltagare plötsligt inte dyker upp. Samtidigt kan det kännas som ett tvång att gå dit då man faktiskt anmält sig.

När det kommer till innehållet i tjejgrupperna förstår vi att det finns en risk att det kommer upp saker under de samtal man har i gruppen som kan vara väldigt tunga. Ett exempel skulle kunna vara om en tjej i gruppen bryter ihop och berättar om svåra situationer som gör att hon mår ännu sämre och att de andra i gruppen inte kan hantera detta på rätt sätt. Här ser vi att det är väldigt viktigt att ledarna för gruppen är utbildade till att kunna hantera den här typen av situationer. Självklart finns det positiva saker med att kunna öppna sig om sådant som tynger en inför de andra. Här handlar det om att finna förståelse, likasinnade och stöd hos de andra tjejerna i gruppen och därmed öka samhörigheten och tilliten. Vi vill också poängtera att den tystnadsplikt som vi nämnt i arbetet handlar om en sorts artighet gentemot de andra. Vi inser att man inte kan kräva av tjejerna att hålla helt tyst kring det som sägs i gruppen. Istället menar vi att det handlar om att man ska förstå att det som sägs i gruppen inte är något man bör sprida runt och använda som vapen eller för eget gagn. Det handlar istället om att respektera de andra tjejernas känslor och tankar genom att visa hänsyn i form utav tystnad.

Något vi ger exempel på i arbetet är att man genom tjejgrupper kan göra olika utflykter eller andra aktiviteter som kan kosta pengar. Riskerna med detta är att en viss del av engagemang och pengar spelar roll för att det ska kunna genomföras. Detta kan bli ett problem om en eller flera av tjejerna i gruppen inte har den här typen av resurser och därmed måste uteslutas från aktiviteten. Detta tänker vi kan upplevas väldigt ledsamt och kränkande, vilket inte är meningen med en tjejgrupp. Det positiva med en utflykt eller annan aktivitet är att det är annorlunda från sådant man kanske normalt brukar göra och beroende på aktivitet kan man lära sig något nytt, få goda erfarenheter och nya intressen kan också väckas.

En sak som vi upptäckt genom arbetets gång är att tanken med tjejgrupper kan upplevas som terapeutisk vilket den givetvis inte ska vara. Det handlar inte om att man ska rädda varandra utan mer om att finna ett stöd och förståelse hos varandra. Det ska alltså inte finnas en press på tjejerna att vara varandras terapeuter, utan snarare bättre vänner. Det är detta ledaren ska hjälpa dem att nå fram till. Samtidigt får vi inte glömma att tjejgruppen inte är tänkt till att vara en lekstuga utan tjejerna ska ha nytta av den och lära sig om varandra och av varandra. Man ska alltså inte bara titta på film och äta godis, utan poängen är att man ska utvecklas som person och lära sig om empati, respekt och sina egna samt andras känslor samtidigt som man har roligt.

7.2. Tjejgrupper i skolans värld

Genom våra informanter fick vi intrycket av att tjejgrupper gärna behövs kring högstadiet, eftersom många förändringar i livet sker vid denna tid. Både i kroppen och i skolan. Våra tankar och erfarenheter är att detta vore en bra idé eftersom vi själva upplevde denna period som omvälvande med mycket skitsnack, dömande och bråk. Samtidigt har vi förstått utifrån våra informanter att tjejgrupper egentligen borde hållas även innan och efter högstadiet. Vi vill dock poängtera att det egentligen inte spelar så stor roll under vilken period

tjejgrupperna hålls utan att fokus borde vara på syftet att förebygga bråk och andra oroligheter i klassen. Av denna anledning ser vi gärna att tjejgruppen är schemalagd och förekommer med jämna mellanrum. Följden av att ha det schemalagt kommer att vara att tjejgrupperna blir tvingande. Risker med detta är att tjejerna känner sig tvingade att öppna upp sig och delge information som de egentligen vill hålla för sig själva och inte vill diskutera med de andra tjejerna i klassen. Här kan det uppstå problem som leder till att tjejerna inte alls kommer varandra närmre utan snarare glider ifrån varandra eller förvärrar klyftor. En orsak till detta skulle kunna vara att någon i gruppen sprider rykten om vad som sagts. Här tänker vi att ledarna har en viktig roll då de måste kunna styra upp den här typen av oroligheter i gruppen.

Vi tänker oss att det kan vara svårt för en fjorton- femtonåring att komma överens med alla i klassen. Samtidigt menar vi dock att det är viktigt att lära sig att respektera andras tankar, åsikter och känslor. Om de lyckas med detta kan alltså den tvingande aspekten ses som positivt eftersom det är tjejerna i klassen man umgås med större delen av tiden då skolan i sig är tvingande. För att en vuxen människa ska kunna trivas på sitt arbete kan man tänka sig att det är viktigt att man kommer överens med sina kollegor, detsamma tänker vi gäller för skolelever. Skolan är deras arbete och de andra eleverna är deras kollegor.

En annan positiv aspekt vi upptäckt genom att ha tjejgrupper schemalagda är att alla då får vara med. En tanke som slagit oss är att risken finns att det endast är vissa typer av tjejer som söker sig till generella tjejgruppsorganisationer, där kan man på detta sätt missa dem som behöver det mest. Om det sker i skolan fångar man alltså upp även dessa tjejer.

Vi har valt att inrikta detta arbete på tjejgrupper och därmed tjejer, men vi ser även att killarna inte ska glömmas bort. Det är viktigt att killarna också får bygga upp sin relation till varandra men att detta då kan ske på ett annat sätt, eftersom vi upptäckt att tjejer och killar agerar olika när det kommer till problem och känslor. Det kan alltså vara viktigt att killarna får reda ut sina bekymmer på sina sätt genom killgrupper. Risken med att bara ha tjejgrupper är att killarna i klassen blir avundsjuka eller känner sig bortglömda utav skolan.

Våra sista tankar angående tjejgrupper är att de kan förhindra stämpling i den mån att man lär känna tjejerna i sin närhet innan man dömer dem. Det vill säga det är väldigt lätt att döma en människa utifrån hur hon ser ut eller beter sig utan att faktiskt känna till något om personen. Samtidigt förstår vi att man inte kan ta bort stämpling. Alla människor stämplar och har fördomsfulla tankar för att på något vis kategorisera människorna runtomkring sig. Vi upplever endast detta som mänskligt beteende. Tjejgrupperna skulle kunna förändra denna typ av beteende och skapa andra tankesätt. Vi tänker även att tjejgruppen skulle kunna erbjuda stöd och förståelse för medlemmarna, vilket förhoppningsvis underlättar en del av den press de kan känna från sig själva och från omgivningen. Stödet och förståelsen från tjejgruppen skulle alltså kunna underlätta en del av spänningen i tjejernas liv och förhoppningsvis förhindra avvikande beteenden som till exempel skolk, snatteri eller eventuella missbruk.

8. SLUTSATSER

Våra frågor i detta arbete handlade om huruvida användandet av tjejgrupper är en bra idé och hur man kan använda dem? Vi frågade oss också om tjejgrupper är något som borde hållas i skolan och i så fall varför/varför inte?

Genom arbetets gång har vi kommit fram till att tjejgrupper har många fördelar som gör att vi gärna hade sett att de var en del utav läroplanen i skolan, åtminstone när tjejerna går i högstadiet då pressen och stressen omkring dem är väldigt hög. För att uppnå bästa resultat vid användandet av tjejgrupper har vi genom våra intervjuer, enkätundersökningar och litteraturgenomgångar kommit fram till att en blandning av samtal och aktiviteter är att föredra. Vi har även kommit fram till att det är viktigt att den som håller i tjejgruppen är kunnig i området och därmed kan lösa eventuella svåra situationer som kan uppstå under mötena.

Vi ser gärna att ungdomars psykiska hälsa ges större uppmärksamhet i de områden där de spenderar det mesta av sin tid i ungdomen, bland annat skolan. Det verkar som att den psykiska hälsan ofta glöms bort i vissa lägen trots att det är viktigt både för lärandeprocesser men även för ungdomars framtid att faktiskt må bra, psykiskt.

Att ha tjejgrupp i sin klass tror vi hade varit det bästa, eftersom det är personerna i klassen man tvingas umgås med oavsett om man vill eller inte då skolan är obligatorisk. Vi tror att tjejgrupper då kan komma väl till hands eftersom de förhoppningsvis ger stöd och förbättrar sammanhållningen tjejerna emellan.

Av dessa anledningar hade vi hoppats att ämnet tjejgrupper togs upp för diskussion på högre nivå i samhället, alltså prioriterades bland de svenska politiker som styr skolans innehåll.

7. REFERENSER

7.1. Böcker

- Becker, Howard S. (1997). *Outsiders: studies in the sociology of deviance*. New York: Free Press
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder. 2.*, [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Eklund, Ulrika & Dahlberg, Marcus (2004). *Tjejgrupper: hur kan de göras bättre? : metoder för att utveckla kvaliteten*. Stockholm: Röda korsets ungdomsförbund
- Goffman, Erving (1972). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Norstedts förlag
- Henny Olsson & Stefan Sörensen (2011). *Kvalitativa och kvantitativa perspektiv – Forskningsprocessen*, 2011, Stockholm, Liber AB
- Hilde, Mats (1996). *Avvikande beteende: en sociologisk introduktion*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund, Studentlitteratur
- Laurin, Gunilla (1996). *Vart ska du gå, min lilla flicka?: studiematerial för tjejgrupper*. Stockholm: Fritidsforum
- Levin, Claes (2008). Att undersöka »det sociala« - några ingångar., i Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red.). *Forskningsmetodik för socialvetare*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur
- Lilly, J. Robert; Cullen, Francis T. & Ball, Richard A. (2011). *Criminological theory: Context and consequences*. 5th ed. Thousand Oaks, Calif; SAGE Publications
- Oinas, Elina & Collander, Anna (2007). Tjejgrupper – Rosa rum, pippifeminism, hälsofrämjande?, i Oinas, Elina & Rehn Ahlbeck, Jutta, *Kvinnor, kropp och hälsa*. Lund: Studentlitteratur

7.2. Internetkällor

- Blomberg, Tom, Rbert Agnew's General Strain Theory, 2010, <http://www.criminology.fsu.edu/crimtheory/agnew.htm> 2013-12-20
- Gill, Peter, Vad beror mobbningen på – Skolan, lärarna eller eleverna? 2012, <http://www.forskning.se/nyheterfakta/teman/mobbning/tiofragorochsvar/vadberormobbningenpaskolanlararnaellereleverna.5.303f5325112d7337692800015884.html>, 2013-12-20

- Leikin, Ann Louise, Unga vill ha hjälp – De tar droger av en anledning, 2010, <http://www.sahlgrenska.se/SU/Om-sjukhuset/Halsoframjande-sjukhus/Forelasningar/Glimtar-fran-forelasningarna/Unga-vill-ha-hjalp---de-tar-droger-av-en-anledning/>, 2013-12-20
- Lundahl, Christian, Hur upplever elever betyg och bedömning?, 2013, <http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/tema-elevperspektiv/hur-upplever-elever-betyg-och-bedomning-1.195596>, 2013-12-20
- Nilsson, Agneta, Elevhälsans uppdrag – Främja, förebygga och stödja elevens utveckling mot målen, (2012) http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.193349!/Menu/article/attachment/nilsson_web131003ny.pdf, 2013-12-20
- Nubäck, Anna, Metodbok för tjejgruppsledare, 2010, <http://rkuf.se/files/2010/01/Tjejgrupp-Methodmaterial-reviderat-20101.pdf>, 2013-12-20

7.3. Intervjuer

- ”Anna”, elev som genomgått tjejgruppmöten, 2013-05-24
- Fritidsledaren på Tjejloftet, 2013-11-19
- Grupp 1, Gymnasietjejer, 2013-11-19
- Grupp 2, Gymnasietjejer, 2013-11-19
- Grupp 3, Gymnasietjejer, 2013-11-19
- ”Lisa”, elev som genomgått tjejgruppmöten, 2013-05-28
- Läraren i vars klass tjejgruppmötena hölls, 2013-11-20
- ”Sara”, elev som genomgått tjejgruppmöten, 2013-05-28

8. BILAGOR

8.1. Enkät 1

Survey: A) Girls Group

School:

1. Do you like attending school?

Yes No

2. How do you get on with your class mates?

Bad More or less Good Very good

3. How do you get on with your teachers?

Bad More or less Good Very good

4. What is your roll in the class?

a) The popular one, b) the clown, c) the outsider, d) the nerd, e) the one that is friends with most of the class mates regardless if they are popular or not, f) some other roll

5. On a scale from 1-10, how much do you wish you had more friends in your class, in comparison to how many you have right now?

1 = Not at all, 10 = Very much

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

6. If you could change something in your class, what would it be?

Home:

7. Do you like your situation at home, generally speaking?

No Kind of Yes Absolutely

8. Do you have any siblings?

Yes No

9. If yes, how often do you get along with your sibling/siblings?

Never Some times Often Always

10. How often do you consider your home environment calm and settled enough so that you can do your home work in peace?

Never Sometimes Often Always I don't do my home work

11. Do you ever argue with your parents about attending school?

Yes No

12. If yes, how often does this happen?

a) 1-3 times a week, b) 3-5 times a week, c) More than 5 times a week

┌
You:

13. Do you think you have a good self-confidence?

Yes No

14. Are you satisfied with your appearance when you look yourself in the mirror?

Yes Kind of No

15. If you could change anything about yourself, what would it be?

16. On a scale from 1-10, how important do you think it is that you wear the right sort of outfit?

1 = Not at all, 10 = Very important

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

17. On a scale from 1-10, how important do you think it is that you only associate with people who more or less think and feel the same way about things that you do?

1 = Not at all, 10 = Very important

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

18. Do you think this statement matches your opinion: "It doesn't matter if you have friends or not, the important thing is that you have a lot of money since money gives you happiness"?

Yes Partially No

Thank you for participating!

Date: _____

└

8.2. Enkät 2

Date: _____

Survey B, Girls Group (CORS)

Question 1

Have you shown more empathy in how you have treated people than you did last week?

Question 2

Have you been more open to learning about others since last week?

Question 3

Have you tried to make more people around you feel better when they've been feeling down over the latest week?

Question 4

Do you feel the group has become closer as a whole since the last girl group meeting?

Question 5

Have you tried to include and not exclude people in the group over the last week?

8.3. Etikrådets svar

MALMÖ HÖGSKOLA

Malmö högskola / Fakulteten för Hälsa och samhälle Etikrådet
Registrator/Sekreterare Lena Winslow

UTLÅTANDE 2013-11-15 Dnr HS60- 2013/1147:3

Postadress Besöksadress Tel Fax Internet E-post Malmö högskola Fakulteten för
hälsa och samhälle 205 06 Malmö Malmö sjukhusområde Jan Waldenströms g
25 040-665 74 54 040-665 81 00 www.mah.se etikradet@mah.se

Projekt: Tjejgrupper i skolan – En studie kring vikten av att jobba med unga
tjejers tankar och upplevelser, i skolans värld

Studenter: Ellinor Olsson och Sofie Bergkvist

Dnr: HS60-2013/1147:3

Handledare: Lars Gösta Eriksson

Föredragande Charlotta Holmström

Kommentarer efter etisk granskning:

Ansökan klargör inte riktigt syftet med er studie. I den sammanfattande beskrivningen skriver ni: ”Vi vill skriva en fallstudie i syfte att visa på vikten av att tjejer i tonåren får lära sig om ex. empati och känslor och hanteringen av detta, i skolan. Detta till stor del för att motverka t.ex. mobbning och utfrysning.”. Längre fram i ansökan skriver ni att er primära frågeställning är: ”Hur kan man med hjälp av tjejgrupper i skolvärlden få tonårstjejer att trivas bättre i skolan, hemmet och med sig själva?”. Om jag förstår er rätt vill ni utvärdera de samtalsgrupper ni har genomfört. Om så är fallet rekommenderar jag att ni tydliggör ert syfte. På så vis får ni också mer grepp om vilka eventuella etiska dilemman ni ställs inför- det blir tydligare för er om ert upplägg är etiskt problematiskt eller ej, vill säga.

Etikrådet rekommenderar att studien genomförs, men förutsättningen för att den ska genomföras är att föräldrarna har varit införstådda med att deras barn medverkat i en samtalsgrupp. Om jag läser er ansökan rätt har föräldrarna informerats om detta. Om inte, rekommenderar etikrådet att föräldrarna informeras om detta. Skriftligt tillstånd från skolchef bör också komplettera ansökan. Vidare vill jag framhålla att det hade varit önskvärt att etikrådet hade rådfrågats innan materialet samlades in. Under förutsättning att ni tar ovanstående frågor i beaktande under ert arbete med studien rekommenderar jag att studien genomförs.

Charlotta Holmström Ledamot i Etikrådet vid Fakulteten för hälsa och samhälle,
Malmö högskola